

أمر الله علفرى

٨٦٩١٠

کتابخانه
مجلس شورای
اسلامی

خطی

١٨٥٦٠

۱۲۰

تخته الامسال : نظام المعارف

(مدرسین بن علی اصغر حسین طاطائی تبریز)

المجلد ۳ کتاب ۱ - در آیات قرآنیه
 ۲ - در کلمات و عبارات مشهوره - ۳ - در مسائل فقهیه
 تمام نسخ از نظر مکتب لایحه و آن را حک و صلح
 کرده است

۱۸۵۶۰
 ۲۰۹۷۲۵

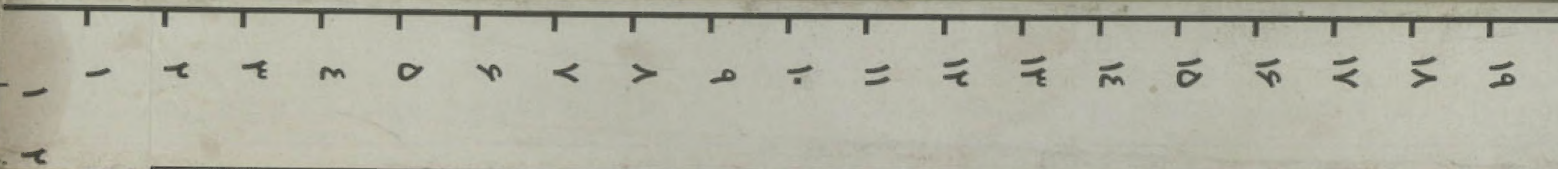
۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

خطی
 کتابخانه
 مجلس شورای
 اسلامی
 ۱۸۵۶۰

۱۸۵۶

تختة الامتثال : نظم (المصالح) تيزين
(مهر ربيع من عام ۱۸۵۶ خورشیدی طابقی تيزين)

المهر ربيع ۳۰ - ۱ - در آيات قرآنية

۱۸۵۶.

۲۰۹۷۲۵

خطی	کتابخانه مجلس شورای اسلامی
۱۸۵۶.	

دراسد مہول

امانت معتمد سلطان آقا میرزا
جمال قبول حلت علیه ایران

هو الله تعالى شانه العز

خفته الاما هذه الود لمشوقه لاله الى الما نوره نايق ان كُتبت

بالنوع والاحداث لا بالحج على الاوطان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة على محمد وآله الطاهرين

وبعد بواب فهم والشر واصحابه في دينه

واضح ومبرهن است که کلام هو قدر قليل اللفظ

و كثير المعنى اشد درجة استحسان و در نزد بلاء

بیشتر و مرتبه او در نظر ادباء بالا تر خواهد بود

و قبول و کلیت ان هر چند زیاد تر گردد در نظر عامه

ناسر مقبول تر و استعمال او در اسر و محاورات بیشتر

خواهد شد چنانکه پاره فقراتی که از انبیا و اولیا

یاد کار و از ادباء و حکمین روزگار مأثور است

بمختر

یا استحسانات مسطوره در السن بلغاء و فصحاء

عهد بمشابه امثال سائر مذکور و در بیای

کلمات و منشآت متکلمان و منشیان و هم میا

در حقیقت ضبط و حفظ انها منشیان و نویسندگان

و در بیان عهد با بقدر امکان از مستحده ایراد

ان فقرات و درج ان عبارات در طی منشآت

در اثبات قطایب و احوال مأرب بمقاد کلام الملوك

ملوك الكلام در نفوس طبایع حکم متأثر غریبی

دارد و اصحاب تجربت را در ترتیب نتائج حسنه بران

واقع افتادن انها در نفوس ریوی و شکر خواهد

بود لهذا حقیر کثیر التقصیر محمد رفیع بن علی صفر

الحسینی الطباطبائی التبریزی اقتناص شوارد

المعروف بنظام العلماء حشره الله تعالى مع الانبياء و اطهاره في غير المحل

فقرات مزبوره و اقتباس مثال کلمات مأثوره
در حضرت شخص نری از اجله اصحاب هداده
الله الی طریق الصواب که خاطر خطیر ایشان
زیاد منظور است و در واقع قدر و قیمت این
مأثوره و در منوره را نیامید انداخته
دانسته آنچه علی الحاله از امثال فقرات کلیه
که استعمال افشاد اکثر مقامات مناسب می آید
و طبائع بران مأوس می باشد بخاطر قاصد وارد
شد در این ادوات سه قسمت یزاد نمود امیدوار
که مقبول ذوق سلیم و مطبوع طبع مستقیم بوده
و این بضاعت منجابه در نزد ارباب نظر بی جلوه
و بی رونق نباشد و لقد اعطیت القوس بالیها

و انزلت

و انزلت الدار بانها قدر زرد کوشانند
قدر کوه کوهی قسمت اول درایات
قرائنه قسمت دوم در کلمات و عبارات مشهوره
که از اولیاء و حکمین و حکما مأثور است قسمت
سیم در امثال منظومه که چه کلمات ائمه
طاهرین سلام الله علیهم را نیز ظاهر اقصی علیهم
مناسب بود و در نظر ارباب معرفت و بصیرت بمفاد
ان ذکر الخیر کنیم اوله واصله و فرعه و معدنه
و ماواه و مشتها چون معانی شریفه و مضامین
لطیفه از هر جا بروند و از هر کس ظهور نماید بمآل
بایشان راجع خواهد بود لهذا بر آنها قسمت علیهم
قرار نداد این همه الفاظها از شه بود که چه

۷ و ادباج

٢
 ان خلقوا عبد الله بوجد : فاليهم بصعد الكرام
 الطيب ومن الله التوفيق واين اوراق الخفة
 في كمال
 الانسان متى ماتت قسمت له ذلها فرائيه
 بسم الله الرحمن الرحيم
 قال الله تبارك وتعالى : ولقد ضلنا في هذا
 القرآن من كل مثل : وان من شيء الا
 يسجد بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم :
 كل شيء هالك الا وجهه : انه لقول
 رسول كريم : انه لقول فصل وما هو
 بالهزل : كل من عليها فان : الا الله
 نصير الامور : افوض امرى الى الله ان الله
 بصير العباد : سبحانك انى كنت من الظالمين

واذفوا

٧
 : واذفوا يا محمد ان العهد كان مشؤلا
 : يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله
 بقلب سليم : فاذا انفتح في الصور فلا انسان
 : وما على الرسول الا البلاغ : وما علينا الا
 البلاغ المبين : ان هذه تذكرة فمن شاء اتخذ
 الى ربه سبيلا : وما النصير الا من عند الله :
 فمن نكث فاما ينكث على نفسه : فمن يعمل
 مثقال ذرة خيرا يره : ومن يعمل مثقال ذرة
 شرا يره : ولا تلغوا ايديكم الى التهلكة :
 تعادوا على البر والتقوى : من جاء بالحسنة
 فله عشر امثالها : ومن جاء بالسنة فاليخوي
 الامثالها : لنن شكرتم لا يزيدنكم : ليهين

الله الخبيث من الطيب : ففطع دابر القوم
الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين : ليس
للإنسان إلا ما سعى : اليس منكم رجل يشك
: فطرة الله التي فطر الناس عليها : وصودكم
فاحسن صودكم : صبغة الله ومن احسن
الله صبغة : ألم نشرح لك صدرك : ووضفنا
عناك وذك الذي انقض ظهرك : ورفعنا لك
ذرك : لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم :
ثم رددناه اسفل سافلين : ان الله لا يغير ما
يقوم حتى يغير ما يانفسهم : تلك اقسامه
ضيوي : وجرأ سبعة سبعة مثلها : اقرأ
كتابك اليوم كفى بنفسك حسبي : ان الله

ليس

ليس بظلام للعبيد : عسى ان تكونوا شيئا
وهو خير لكم وعسى ان تحبوا شيئا وهو شر لكم :
مثل الشيطان اذا قال للانسان اكفر فلما كفر
قال اني بريء منك اني اخاف الله رب العالمين
: ومن الناس من يشترى هو الحديث ليضل
عن سبيل الله بغير علم : فما يحتجوا بكم :
خير الدنيا والآخرة ذلك هو الخسران
المبين : فاحذنا ثم بغتة وهم لا يشعرون :
وما الحيوة الدنيا الا لعب وهو :
كلوا واشربوا ولا تسرفوا : ولا توتوا السقام
اموالكم : ان المبذرين كانوا افوان
السيطين : وانتم مما اكبر من نفعهما :

بِإِلَهِ الْإِنْسَانِ عَلَى نَفْسِهِ بِصِيْرَةٍ : عَلِمْنَاهُ مِنْ
 لَدُنَّا عَلِمًا : وَمَا تَعْبَى الْأَيَّاتُ وَالنُّذُرَ عَنْ قَوْمٍ
 لَا يُؤْمِنُونَ : كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ
 اسْتَغْنَى : وَمَا أَكْثَرَ النَّاسَ وَلَوْ رَحِمْتَ مُمْسِكِينَ
 : وَلَوْ كُنْتَ تَفْظًا عَلِيْظًا لَقَلْبًا لَفَضَّوْا مِنْ
 حَوْلِكَ : إِنَّكَ بِنَفْسِكَ : وَكَيْفَ يَصْبِرُ عَلَى مَا
 نَحْنُ بِهِ خَبِيرًا : بَلْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَيُطَوِّعُوا بِعِلْمِهِ وَ
 لَمَّا يَا أَعْيُنُ النَّاسِ عَلَيْهِ : وَشَاوَدُكُمْ فِي الْأَمْرِ : وَلَوْ
 كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْبَرْتُ مِنْ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ
 السُّوءُ : لَقَدْ آتَيْنَا مِنْ سَفْوَانَا هَذَا نَصِيًّا :
 : يَحْوَاهُ مَا يَشَاءُ وَيُنَبِّئُ : لِكُلِّ جَلِيلٍ كِتَابٌ
 : وَاشْتَغَلَ الْأَوَّلُ شَيْئًا : إِنَّا نَبَشِّرُ بِتَعْلَامٍ :

ما هذا

مَا هَذَا بَشِيرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ : مَثَلُ الْكَلِمَةِ
 طَيِّبَةٍ كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي
 السَّمَاءِ تُوْنِي أَكْثَرُ أَكْثَرُ جَمِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَمَثَلُ الْكَلِمَةِ
 خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ
 مَا هَآ مِنْ قَرَارٍ : وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوَةُ
 أَلَمْ تَرَاهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَمِيلُونَ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا
 لَا يَفْعَلُونَ : لِمَ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ :
 وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا : كَثُرَتْ كَلِمَةٌ
 تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ : فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ
 يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدْرِي أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَشَى عَلَيْهِ
 مِنَ الْوُتِّ فَإِذَا ذُهِبَ الْخَوْفُ سَلَفُوا بِالْإِسْتِ
 ِحْدَادِ أَشْجَعًا عَلَى الْخَيْرِ : حَقًّا إِذَا قَرَّبُوا

اَوْ نَوَالِدًا نَامُ بَعَثَ : لا تَسْتَلُوا عَنْ اَهْلِيَاءِ
 اِنْ بُدِّلَكُمْ لَتَوَكَّلُوا : مَا قَرَّبْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ
 : مَا هَذَا الْكِتَابُ لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً
 اِلَّا اَحْصَيْنَاهَا : اِنْ الْحَسَنَاتِ يُدْرِكُنَّ الشَّرَّاتِ
 : وَفِيهَا مَا شَتَّهِيَ الْاَنفُسُ وَلِلَّهِ الْاَعْيَانُ :
 حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ : كَمَا مَثَالُ التُّلُوءِ
 الْمَكْنُونِ : وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِهِ :
 : فَاعْتَبِرُوا يَا اُولِي الْاَبْصَارِ : اِنَّهُمْ يَكِيدُونَ
 كَيْدًا وَاَكِيدُ كَيْدًا : وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ : اِنَّمَا
 اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ : بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ
 : فَاصْلِحُوا بَيْنَ اَنْفُسِكُمْ : وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابِ
 مَفْرُوقَةٍ : اِنْ بَعْضُ الظَّنِّ اِنَّكُمْ : هَلْ جَزَاءُ

الاحسان

١٣
 الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ : اِنْ الْمُلُوكَ
 اِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً اَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا اَعْزَةَ اَهْلِهَا
 اَذَلَّةً : نَصَرَ مِنَ اللَّهِ وَفُتِحَ قَرَيْبٌ : اَعْمَالُكُمْ
 كَسْرَابٍ بِقَيْعَةٍ يَحْسِبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً : وَمَا
 رَمَيْتُ اِذْ رَمَيْتُ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى : قُلِ اللَّهُ ثُمَّ
 ذَرْنُهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ : ظَلَمَاتٌ بَعْضُهَا مِنْ
 بَعْضٍ : وَنَزَّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ
 لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ الْاَخْسَاءَ : كَمَثَلِ
 الْجِبَالِ جُدَدٌ اَسْفَاةٌ : يَشْرَبُ مِنْ الْقَوْمِ : مَثَلُهُ
 كَمَثَلِ الْكَلْبِ اِنْ جُمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ اَوْ تَوَلَّى يَلْهَثُ :
 : يَا حَسْرَتًا عَلَيَّ مَا فَرَّقْتُ بَيْنَ جَنَابِ اللَّهِ : وَمَنْ
 دَخَلَهُ كَانَ اِمْنًا : مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي اَنْتُمْ

طَاعَا كَفُون : يَجْعَلُونَ لَهُمْ سَوَالِم : وَمَنْ
 اضْلَمُوا مِنْ اَتَّخَذَ اِلَهَهُ مَوَاهِدًا : وَلَا يَتَّبِعُكَ كَثْرَةُ
 الْحَبِثِ : وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى : وَاقْنُصُوا
 حَيْثُ تَقِفُ قَوْمٌ : اِنَّ اَمْرًا لَّيَكُونُ فَتَنْتَحِلُوا :
 خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَاقٍ : وَالشَّارِبُونَ الشَّارِبُونَ
 اُولَئِكَ الْمَغْرِبُونَ : وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظُ وَالْعَافِينَ
 عَنِ النَّاسِ : وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ : عَنَى
 اَنْ يَبْعَثَ رَبُّكَ مَفَا مَحْجُودًا : فَتَجَاكِرُ بَنَاتُ
 مِنْ دِيَارِكُمْ مَنْ اَبَاؤُهُمْ وَلِقَدْ عَلَّمْنَا مَا تَنَا
 عَلَيْهِمْ حَقِيقًا : فَبَدَّلَ الَّذِي ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْمًا
 غَيْرَ الَّذِي قَبْلَهُمْ : فَخَلَفَ مِنْ بَعدِهِمْ خَلْفًا
 اضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ : وَلَيُتَّبَعِ

الحق

الْحَقُّ اَمْوَالُهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْاَرْضُ :
 فَلَا تَذَكَّرُ فَنَفْسِكَ عَلَيْهِمْ حَصْرَاتٍ : وَلَا
 تَأْمُرُكُمْ بِمَا رَانَ فِي دِينِ اللَّهِ : وَاسْمُ الْفَجْرِ
 الَّذِي ظَلَمُوا : الْحَبِثَاتُ الْحَبِثِينَ وَالْحَبِثُونَ
 الْحَبِثَاتُ وَالْحَبِثَاتُ لِلْحَبِثِينَ وَالْحَبِثُونَ
 لِلْحَبِثَاتِ : عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبَاِ
 الْعَظِيمِ : وَتَقُولُ اِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ : يَا مُوسَى
 اِنَّ الْمَلَايَا تُؤْمِرُونَ بِكَ لِيُقْتَلُوكَ فَاُخْرِجْ اِنْ لَكَ
 مِنَ النَّاصِحِينَ : وَمَا كَانَ لِلَّهِ لِيُعَذِّبَهُمْ وَاَنْتَ
 فِيهِمْ : وَلَا غَالِي فِي الَّذِي ظَلَمُوا : فَاصْبِرْ
 اِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ : مَا اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ : وَ
 نُبَلِّغُكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً : وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ

يَقْتُلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَوَاتٌ بَلَاءٌ وَلَكِنْ لَا
تَعْلَمُونَ : وَلَسَلَوْكُمْ يُشْفِي مِنَ الْعَوْنِ وَالْجُوعِ
وَيَقْصِرُ الْأَمْوَالَ وَالْأَنْفُسَ وَالْقُرْآنَ وَبَشِيرِ
الضَّالِّينَ : لَيْسَ هَذَا فَعْلًا لِمَنْ لَا يَعْمَلُ : وَأَنْتُمْ
عِنْدَ اللَّهِ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارَ : أُولَئِكَ هُمْ
وَرَثُوهُ : بَيِّنَاتٌ لَكُمْ لِشُرَايِكِ :
هَذَا عَطَاؤُنَا وَمَنْ أَكْفَى : أَوْ مَسَاكٍ بِغَيْرِ حِسَابٍ :
فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى : لَا يَنْتَظِرُ عَذَابَ اللَّهِ :
مَعَاذَ اللَّهِ إِنْ نَأْخُذَ الْأَمْنَ وَجِدْنَا مَتَاعًا عِنْدَهُ :
مَنْ يَسْتَحْيِ وَمَا ذَلِكُ : فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ :
وَلَا يَنْتَظِرُ عَذَابَ اللَّهِ : قُلْ مَا تَوْجُّهُنَّ أَنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ : إِنْ أَوْهَنَ الْبُيُوتُ لَبِيتُ

الْعَنَكُورُ

الْعَنَكُورُ : الْحَسْبُ أَمَّا خَلْقُنَاكُمْ عَبَثًا :
لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا الْأَوْسَعُهَا : ادْفَعِ الْبَاطِلَ
أَحْسَنَ التَّيَسُّدِ : فَمَنْ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ :
وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا
خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا : إِنَّهُ لَذُو حِظٍّ
عَظِيمٍ : وَأَحْسَنُ كَالْمَصْرِفِ الْيَاكُ : لَمْ يَخُذْ
لَدَعْوَاهُمْ : وَلَا تَخَفْ صَنِيعَهُمَا يُبَشِّرُ الْوَلَدَيْنِ
: إِنَّا عَصَيْنَا الْأَمْرَ أَنْتَ عَلَى السَّعْوَاتِ : وَلَا تَرْضَى
الْجِبَالُ نَابِينَ أَنْ يُجَالِسَهَا وَاشْفَقْنَ مِنْهَا وَجَاهِلَا
الْإِنْسَانَ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا : وَجَدَكَ
يَتِيمًا فَآوَى : وَلَا تَهْتَأُ لَهَا أُنْفُ : هُوَ أَفْضَحُ
مِقَالَسَاتَا : فَاسْتَقِمْ خَيْرَاتٍ : وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ

جَعَلَ الدُّعْمَا دِينَ قَوْمِهِ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ :
 وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبُطْلِ تَدْأُوا إِلَى الْحُكْمِ
 لِيَأْكُلُوا فَيَقَامُوا أَمْوَالُ النَّاسِ بِالْإِلَامِ : وَلَقَدْ مَوَّ
 الشَّهَادَةَ : فَيُؤَدُّ الَّذِينَ أَوْثَقُوا أَمَانَتَهُ : وَمِنْ
 أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأَمَّنْهُ يَقْتُلْ يُؤْدُّهُ إِلَيْكَ مِنْهُمْ
 مَنْ إِنْ تَأَمَّنْهُ يَبْدُو لَمْ يَأْمُرْ بِالْعَدْلِ : إِنْ السَّمْعُ
 وَالْبَصَرُ وَالْفُؤَادُ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا :
 لَا تَنْفُلْ غَنَائِقَهُمْ وَلَمْ يَسْأَلُوا : هَرَمُوا كَلَامَ
 عَنْ مَوَاضِعِهِ : خَاشِعِينَ مِنَ الدَّلِيلِ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرَفٍ
 خَفِي : نَحْيُ كَالْجَارَةِ أَوْ أَشَدَّ قَسْوَةً : كَانَتْ
 حُشْبًا مَسَدًا : أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلَّغُوا أَضْلًا
 : وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَاسْتَقْبَلَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلُمًا وَعُتُوًا :

يعرفون

يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُهَا : هَذَا شَيْءٌ عَجَبٌ :
 : حَسِبْتُمْ أَنْ تُطِغُوا فِيهِ الْقُرُونُ : وَتُؤْتُوا النَّاسَ
 سَكَارَى وَمَا فِيهِمْ سَكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ :
 : قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ
 وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَنْ تَشَاءُ وَتُزِيلُ
 مَنْ تَشَاءُ يُدِيرُ الْخَيْرَ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 قَسَمْتُ دِينِي دُونَكَ مَا شَاءَ الْقَوْمُ يَنْظُرُونَ :
 كَلَامُ الْمَلُوكِ مَلُوكِ الْكَلَامِ : لَا زَادَ لِقَضَائِهِ :
 : وَلَا مَعْقَبَ حِكْمِهِ : لِكُلِّ قَضَاءٍ جَائِبٌ :
 وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ : الْعَبْدُ يَدْبُرُ مَا لَمْ يَقْدِرْ :
 : عَرَفَتْ اللَّهُ يَفْضَحُ الْعَزَامُ : إِذَا جَاءَ الْقَضَاءُ
 عَنِ الْبَصَرِ : أَصْبَحَ الْأَمْرُ دَنَاهُ إِلَى الْقَرَجِ : كُلُّ

نَعِيمٌ إِلَى نَقَادٍ : كُلُّ قَرِيبٍ إِلَى بَعَادٍ : وَكُلُّ
كَوْنٍ إِلَى خَادٍ : نَوْمٌ أَعَاوِلَ فَضْلٍ مِنْ سَحَرٍ
الْجَاهِلِ : الْمُخْلِصُونَ عَلَى خَطَرٍ عَظِيمٍ : الْعَالَمُ
لَا يُعْطِيكَ بَعْضَهُ حَقٌّ لَا يُعْطِيهِ كُلُّكَ : لَيْسَ
بَيْنَ الْإِيمَانِ وَالْكَفْرِ إِلَّا قَلِيلٌ الْعَقْلُ : حَسَنَاتُ
الْأَكْبَرِ رَسَائِلُ الْمُقَرَّبِينَ : خَفَ مِنْ اللَّهِ وَخَفَّ
مَنْ لَا يَخَافُ اللَّهَ : مَنْ سَكَلَ قَوْسَ قَدَرِهِ
إِسْتَحَقَّ الْجَزَاءَ : مَنْ أَدَا الْعِجَارَةَ تَعَلَّيْهِ بَرَكَةُ
الشَّهَوَاتِ : إِذَا انْقَضَى الْأَمْرُ إِلَى كَلَامٍ عَادَ إِلَى
الرَّوَالِ : مَا شِئْنِي أَقْبَى بِطُولِ النَّجْمِ مِنَ اللَّسَانِ
: الْمِكْنَزُ مَهْدَارٌ : الْمَرْءُ فِي طَرْنِ لِسَانِهِ لَا فِي
طَبْلَانِهِ : الْكَلَامُ بِحُجْرَةِ الْكَلَامِ : الْكَلَامُ صِفَةُ

الْمُتَكَلِّمِ

الْمُتَكَلِّمِ : الْكَلَامُ دَلِيلُ عَقْلِ الْمُتَكَلِّمِ : كَلِمَةُ
النَّاسِ عَلَى قَدَرِ عَقُولِهِمْ : الْفَقْرُ خَيْرٌ مِنْ بَدِيهِ
الْفَقْرِ : أَهْلُ الْبَيْتِ أَدْرَى بِمَا فِي الْبَيْتِ أَهْلَانَا
أَكْبَادَنَا : لِكُلِّ شَيْءٍ مَرَّةٌ وَمَرَّةٌ الْفَوَادُ الْوَلَدُ :
وَلَكِنَّ الْفَقِيرَ نِصْفُ الْفَقِيرِ : فَرَعَ الشَّيْءُ يُجْعِلُ
عَنْ أَصْلِهِ : كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَى أَصْلِهِ : الْأُمُورُ
مَرْهُونَةٌ بِأَوْقَاتِهَا : تَحَصُّدُ كُلِّ مَا تَزَعُّ : سَهْمٌ
الْصَيْفِ يَنْقُشُ عَنْ قَبِيلٍ : عِنْدَ الْأَمْحَانِ يَكْرُمُ
الرَّجُلُ أَوْ يَهَانُ : عَادَاتُ الشَّادَاتِ سَادَاتُ
الْعَادَاتِ : أَوْصَافُ الْأَشْرَارِ أَشْرَافُ الْأَوْصَافِ
: الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ : الْحَقُّ مَرَّةٌ : النَّاسُ
عَلَى بَيْنِ مُلُوكِهِمْ : الْمَالُ نَيْبُهُ لِصَاحِبِهِ : قُلُوبُ

الْمُلُوكِ خَوَّاعِي اللَّهِ فِي رُضِيهِ : الظَّالِمُونَ
الْبَاطِلِينَ : مَنْ هَمَّتْ سِيَاسَتُهُ دَامَتْ بَيَاتُهُ
: كَمَا تَدِينُ تَدَانُ : إِنْ خَيْرَ الْخَيْرِ وَإِنْ شَرَّ الشَّرِّ
: كُلُّ إِنَاءٍ يَرْتَجِحُ بِمَا فِيهِ : انْزَوْذَهُ بَرُونَهُمَا
فَوَادَكَ دَرَاوُستَ : مَنْ أَعَانَ ظَالِمًا فَقَدْ
سَلَطَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ : الصُّلْحُ خَيْرٌ : الصُّلْحُ
سَيِّدُ الْأَحْكَامِ : إِذَا قَدَرْتَ عَلَى عَدُوِّكَ فَاجْعَلْ
الْعَفْوَ عَنْهُ شُكْرًا لِلْقُدْرَةِ عَلَيْهِ : الظُّلْمُ أَدْنَى
شَيْءٍ إِلَى تَغْيِيرِ نِعْمَةٍ : الْمُبِينُ يَكْفِيهِ بَيَانُهُ
: اِرْحَمْ نَزَمَ : أَوَّلُ الْفِكْرِ الْفِكْرُ الْهَلْ : الْحُبُّ
وَالْبَغْضُ بَيَوَانَانِ : نَعَاثَرُوا كَالْأَخْوَانِ :
وَتَعَامَلُوا كَالْأَعْيَانِ : هُبَّ الشَّيْءُ يُعْبَى وَيُسَمَّى

النكاح

النَّكَاحُ يُفِيدُ الْحُبَّ : مَنْ لَا يَنْفَعُكَ
صَدَاقَتُهُ لَا يَنْفَعُكَ عَدَاوَتُهُ : يَدُكَ مِنْكَ وَتُؤْ
كَانَتْ شَلَاءً : دَسْتُ شَكْسَهُ وَبَالَ كَدْنِ أَشْ
: مَنْ قَبَضَ يَدَكَ عَنْ عَشِيرَتِهِ فَقَدْ قَبَضَ عَنْهُمْ
يَدًا وَاحِدَةً وَفَضْلُ عَمَلِهِ كَثِيرَةٌ : الضَّبْرُ
حِيلَةٌ مِنْ كَثِيرٍ لَدُ حِيلَةٍ : الْجَرُّ الدَّوَاءُ الْكَلْبُ :
: النِّشَاءُ الْمَذْبُوحَةُ لِأَيُّومِهَا سَلَحٌ : الْحَرْحُ
وَلَوْ سَتَ الْقُرُ : فَلَا تُنْ كَلِمَا طَانَ قَصُورًا
بِنَاهُ : فَرَمَ مِنَ الْمَوْتِ وَفِي الْمَوْتِ وَقَعَ :
مِنْ الْحَالِ بَقَاءُ الدَّهْرِ عَلَى مَا لِي : إِذَا تَغَيَّرَ
السُّلْطَانُ تَغَيَّرَ الزَّمَانُ : إِذَا فَسَدَ الْعَالَمُ
فَسَدَ الْعَالَمُ : أَعْظَمُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ

السُّلْطَانُ الْجَانِدُ : كُلُّ الصِّيدِ فِي جَانِبِ
 الْقَفَا : أَحَقُّ النَّاسِ بِالتَّوَاضُّعِ مَنْ أَحْسَنَ اللَّهُ
 تَعَالَى إِلَيْهِ وَتَبَطَّ بِالْقُدْرَةِ يَدَيْهِ : الْكِبَرُ الْكِبَرُ
 لَا تَغْفَرُ : وَالتَّوَاضُّعُ نِعْمَةٌ لَا تَكْفُرُ : اسْتَغْنَاكَ
 عَنِ الشَّيْءِ خَيْرٌ مِنْ اسْتِغْنَاكَ بِهِ : كَمَا رَفَعَتْ
 لَهُمْ عَلَمًا وَضَعَتْ لَهُمْ حِلْمًا : أَفْءُ الْأُمَرَاءِ سُوءُ
 السَّيَرَةِ : وَأَفْءُ الْوُزَرَاءِ عَجَبُ النِّفَرِ وَجَبُّ التَّيَرَةِ
 : الْمَجْدُ لِلْسُّلْطَانِ كَالْأَهْجَةِ لِلطَّيْرِ : إِنْ الْبُشَادُ
 لَا يَقْطَعُ الْخَشَبَ إِلَّا بِالْيَدَيْنِ مِنْهُ : مَنْ يُنْكَرُ
 النَّاسُ لَمْ يَشْكُرْ اللَّهُ : إِذَا كُنْتَ مُنَاجِحًا فَتَاطَحْ
 بِذَاتِ الْقُرُونِ : مَنْ لَمْ يَكُنْ ذُئْبًا أَكَلَتْهُ الدِّئَابُ
 : حَبْدُ الْأَمَارَةِ وَلَوْ عَلَى الْحِلْدَةِ : مَنْ جَمَعَ فِي كُلِّ

فَاتِد

فَاتِدُ الْكُلِّ : مَرِغٌ هَدِيدٌ كَبِيرٌ رُبْتُ
 الْكَلِمَةَ مَنَعَ الْكَلَامَ : الْمَلِكُ يَتَّقِي مَعَ الْكُفْرِ لَا يَتَّقِي
 مَعَ الْقَلَمِ : لَا تَطْلُبُ مِنَ الْكَبَرِ صَغِيرًا فَتَكُونَ عَنْدَهُ
 حَقِيرًا : الْحَاسِدُ مَغْنَاظٌ عَلَى مَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ :
 أَنْدِيشُهُ صَحِيحٌ بِمَا شَدَّ سَقِيمًا : الْهَزِيمَةُ فِي قِيَّتِهَا
 ظَفَرٌ : الْفِرَارُ مِمَّا لَا يَنْطَلِقُ مِنْ سُنَنِ الْأَرْسَلِينَ
 : ضَرْبُ الطَّبْلِ خَشْتُ الْكِسَاءِ : مَنْ لَمْ يَرْكَبِ
 الْأَهْوَالَ لَمْ يَسْلُ الْأُمَالَ : كُنْ ذُئْبًا وَلَا تَكُنْ دَسًا
 : لَا رَأْيَ لِلْأَمَشُورَةِ : أَطْرُدْ عَنْكَ أَهْلَ الْقَهْمَةِ
 فَأَتَمَّ يَبْغُضُونَ النَّاسَ إِلَيْكَ وَيَبْغُضُونَكَ إِلَى
 النَّاسِ : الْعَاقِلُ يَفْتَحِرُ بِالْهَيْمِ الْعَالِيَةِ لَا بِالزَّيْمِ
 الْبَالِيَةِ : مَنْ لَمَسَّ صَدْرَهُ أَرْتَفَعَ قَدْرُهُ : الْقَنْزُ

١٧
 أَنْ الرُّبُوبَةِ
 لَا تَقْبَلُ الدَّ
 ص

العذب كثير الزخام : هركه شير في فروشد شير
 وحيو شد : لا يجعل عطايام الامطايام : لا
 سرف في الحير كما لا خير في الشير : يكسو الناس
 واسته عادية : لا جديدين لا خلق له : خير
 المقام ما دام في الحال : قد تكسب اليواقيت في
 بعض المواقيت : ليس هذا اول فائدة كثيرة
 في الاسلام : لا تشرب الهم انك لا الهم عندك
 من الترياق : لا تاكل ولا تترك ولا تنبح الانبياء
 : القات لا تستدرك : في الصيف سبع اللين
 : من بلغ غاية ما يحب فليتوقع غاية ما يكره
 من اعز فلسه اذ لا نفسه : ابرو الطل ظل النجم
 : تموت الافاعي من سموم العقارب : من قل

دياره

دياره دله مقادير : كاد الفقر ان يكون كفرا
 : الطائفة النكول ليست كالمستاجر : رب
 ملو لا ذنب له : رب آج لم تلد امك :
 واقش من طبقة : اعط القوم اربها : من
 يمشي في الغراب يصل الى الخراب : تجاركم الدار
 : اذا بغضك جارك فحول باب دارك : الصبر
 كاسمه صبر : قبل الرمي داس الشهام : الدهر
 امدن المؤدين : لا ينفع لشمس الزمان داني
 : الفتنة نامة لعن الله من يقطعها وعد
 فلان كسبح الخراف : سواء قوله وفعله :
 استنوق الجمل : صام حولام شرب بولا :
 : من المطر النجاء بالميراب : من يقبل الدد

بِالْحَصَا وَالسِّفِّ بِالْعَصَا : أَنْزَلَ الدَّهْرُ
 ثُمَّ أَنْزَلَ حَتَّى قِيلَ عَلَى وَمُعَوِيَّةُ : أَقْبَلُونِ
 وَعَلَى نِيَامُ : كَخُجْ لَكَ يَا عَلِيُّ : لَوْلَا هَذَا
 عُمَرُ : قَضَيْتُ لَا أَبْصِرُ مَا : يَوْمَ الْعَدْلِ عَلَى
 الظَّالِمِ أَشَدُّ مِنْ يَوْمِ الْجَوْرِ عَلَى الْمَظْلُومِ : بِتَقْلِيلِ
 الْأَعْمَالِ تُعْرَفُ جَوَاهِرُ الرِّجَالِ : إِذَا أَرَدْتَ أَنْ
 تُعَذِّبَ عَالِمًا فَأَقْرَنْ بِهِ جَاهِلًا : قَالَ كَيْتَرِي أَنْدَرُ
 قَطَعَ عَلَى مَا لَمْ أَقُلْ وَنَدَيْتُ كَثِيرًا عَلَى مَا قُلْتُ :
 مَا رَأَيْتُ ظُلُمًا أَشَبَّهُ بِمَظْلُومٍ مِنْ حَاسِدِي عَمِي
 يَفْتَكِرُ مِنْ سُوءِ حَظِّهِ وَيُغَيِّرُ الْجُودَ بِالْجُرْمِ وَ
 تَقْصِيرِ مَنِيهِ : أَمَا اللَّهُ لَقَدْ تَقْصَّرَ مَا فَلَانُ
 وَأَنَّهُ لَيَعْلَمُ أَنَّ عَمَلِي مِنْهَا عَمَلُ الْقَطْبِ مِنَ الرَّحَى

يُخَدِّدُ

يُخَدِّدُ عَمَّا السَّيْلُ وَلَا يَرِيقُ إِلَى الطَّيْرِ وَطَفِقَتْ
 أَرْتَأِي بَيْنَ أَنْ أَصُولَ بِسَيْدِ بَدَاةٍ أَوْ أَصِيرَ عَلَى طُحْيَةٍ
 عَمِيَاءَ قَصَبَتْ وَفِي الْعَيْنِ قَدْنِي وَفِي الْحَلْقِ شَجِي مَتَى
 اعْتَرَضَ الرِّيبَ فِي مَعَ الْأَوَّلِ مِنْهُمْ حَتَّى صِرْتُ لِقَرْنٍ
 إِلَى هَذِهِ النَّظَارَةِ : مِنْ كَثْرَةِ الْمَلَأَيْنِ عَرَفَتْ
 السَّيْفِيَّةُ : الْعَاقِلُ يَكْفِيهِ الْإِشَارَةُ : التَّقِيَّةُ
 مِنْ بَيْنِ بَيْنِ الْبَآئِنِ : إِنْ سَلِمْتَ مِنَ الْأَسَدِ فَلَا
 تَقْطَعُ فِي صَيْدِهِ : الْفَضِيلَةُ لَا يَقُومُ بِمُكْتَسَبَاتِهَا

مِنْ كَلِمَاتٍ عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَوْ كُنْتُ الْعِظَاءُ مَا أَرَدْتُ يَقِيًّا : النَّاسُ نِيَامُ
 إِذَا مَا نَوَّالْتَبَهُوا : النَّاسُ زَمَانُهُمْ أَشَبَّهُ مِنْهُمْ
 بِالْبَآئِنِ : مَا مَلَكَ أَمْرُهُ عَرَفْتُ دُنُوَّ : قِيمَةُ كُلِّ شَيْءٍ

ما يحسنه : من عرف نفسه فقد عرف ربه :
 المؤمنون يحبون لسانه : من عذب لسانه كثر
 إخوانه : بالبر لا يستعيد العذر : بغير مال البعيل
 بحادث أو وارث : لا تنظر إلى من قال وانظر إلى ما
 قال : صدق الأحرار قلوب الأشرار : محسن كاف
 كذبت ألسانه وحق برأيه ضد من يراعيه
 من عصى الله في الدنيا : كذا أو لا يؤذي من عصى الله
 أكبر من قود الله من عصى الله : برأيه لا يراعيه
 بنابذ كذبت : في مودود من عصى الله من كذبت
 يرضى من كسر الخدم : يعاتب : كذا يراعيه
 خير من كل من عصى الله : شيوخ مودود من عصى الله
 ذكروا لسانه في عصى الله : عصى الله من عصى الله

ولا تكذب في الحديث : المجرع عند البلاء تمام
 الحنة : لا تطعم مع البغي : لا تشاء مع الكبر :
 لا يبر مع الشيخ : لا يحسن مع النهم : لا شرف مع
 سوء الأدب : لا احتساب من محرم مع حرم
 : لا راحة مع الحسد : لا محبة مع مرأة : لا
 سود مع انتقام : لا بيان مع الزعامة : لا
 صواب مع ترك المشورة : لا مودة مع الكذب : لا فناء
 لمولود : لا كرامة معز من النقي : لا شرف أعلى من
 الإسلام : لا معقل أحسن من الورع : لا شفيع
 أحج من التوبة : لا لباس أجمل من السلامة : لا
 داء أعور من الجهل : لا مرض أضون من قلة العقل :
 : لسانك يقتضيك ما عودته : المرء عذوقا

الزخامة وتقف الزخامة
 القارة

جَمَلَهُ : رَحِمَ اللَّهُ أَمْرًا عَرَفَ قَدْرَهُ وَلَمْ يَتَعَدَّ كَوْنَهُ :
 : إِعَادَةُ الْأَعْيَادِ تَذَكُّرُ لِلذَّنْبِ : التَّصَحُّبُ بَيْنَ
 الْمَلَكَةِ تَفَرُّجٌ : إِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَمَ الْكَلَامُ :
 التَّقَمُّعُ مَنَاحُ الظَّالِمِ : نِفَاقُ الْمَرْءِ ذَلِكَ :
 : نِعْمَةُ الْجَاهِلِ كَرُوضَةٍ فِي مَرْبَلَةٍ : الْحَزَنُ أَنْعَبُ
 مِنَ الصَّبْرِ : الْمَسْئُولُ حُرٌّ حَقًّا بَعْدَ : أَكْبَرُ الْأَعْدَاءِ
 أَخْفَاكُمْ مَكِيدَةً : مَنْ طَلَبَ مَا لَا يَعْجِبُهُ فَاتَهُ مَا
 يَعْجِبُهُ : السَّمَاعُ لِلْغَيْبَةِ أَحَدُ الْمُغْتَابَيْنِ :
 : الدَّلُّ مَعَ الطَّمَعِ : الزَّاحِلَةُ مَعَ الْيَأْسِ : الْخُومَانُ
 مَعَ الْحَرَمِ : مَنْ كَثُرَ مَزَاحُهُ لَمْ يَخْلُ مِنْ مَقَدِّ
 عَلَيْهِ أَوْ اسْتِخْفَافٍ : عَبْدُ الشُّهُورَةِ أَذَلُّ مِنْ عَبْدِ
 الرِّقِّ : كَفَى بِالظُّفْرِ شَفِيعًا لِلْمَذْنِبِ : رَبُّ سُلَاحِ

فَمَا

فِيمَا يَفْرُهُ : لَا تَشْكِلْ عَلَى الْمَنْ فَا تَهَابِ بِسَائِلِ الْوَقْتِ :
 : الْيَأْسُ مَوْتُ : وَالزَّوْجُ عَبْدٌ : أَصْدَقُهَا التَّوَكُّلُ
 النَّارُ تَخْرِقُ بَعْضَهَا بَعْضًا : قَالَا الْبُقَرَاءُ : مَنْ لَمْ
 يَنْتَهِجْ لِرُؤْيَا رُبِّهِ الرِّبْعَ وَلَا يَرْمِجْ بِسَيْمِ تَجَارِهِ فَمَو
 عِدُهُمْ حَسْرَةٌ وَسَقِيمٌ يَقْرَأُ : طُنُّ الْعَاقِلِ كَهَانَةٍ :
 مَنْ نَظَرَ رَاعِيَتَهُ : الْعَذَاوَةُ شَغْلُ الْقَلْبِ : الْقَلْبُ
 إِذَا أَكْرَهَ عَمَى : الْأَدَبُ صُورَةُ الْعَقْلِ : الْأَحْيَاءُ
 كُحْرِيصٌ : مَنْ لَانَتْ أَسَافُهُ صَلَبَتْ أَعَالِيهِ :
 : الْحَاسِدُ مُغْتَابٌ عَلَى مَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ : مَنْ أَوَى
 فِي عَجَانِهِ فَلَمْ يَأْتِ : السَّعِيدُ مَنْ اتَّعَظَ بِغَيْرِهِ :
 : الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ : الشَّرُّ جَامِعُ الْمَسَادِ
 الْاَعْيُوبِ : كَثْرَةُ الْوَفَاقِ نِفَاقٌ : وَكَثْرَةُ الْخِلَافِ

شغاف: رب امل فاقاب: رب عباد يؤدوني الى
 الخرفان: رب يبع يؤدوني الى الخمران: رب طمع كاذب
 في كل برعة شرفة: وقع كل كلمة غصة: من
 كثرة ذكره في القوامية شجع: اذا طلت لتفادير ضل
 التلاوير: اذا حل القدر بطل الحد: الاضيق
 يقطع اللسان: من اصح سريرة اصل الله علا
 من صح العزيمة ساعد التوفيق: القوت
 بالفضل والادب لا بالاصل والتب: اكرم
 الادب حسن الخلق: اكرم الشيخ حسن الادب
 افقر الفقر الحق: او حشر الوحدة العجب
 اغنى الغنى العقل: رب كلام افطع من صناع
 الطامع في دناءة الله: احذوا فساد النعم فما حل

شاد

فادد يزدود: الحجة في قوس خرام كجاسري
 لا ياب: من يملك كبره بالعبادة يزدود: اكثر
 مصارع العقول تحت بدو الاطاع: من ابدى
 صفته للحق ملك: ومن اعز عن الحق ملك
 اذا ملقتم فتاجروا الله بالصدقة: من لا
 عوده كفت اغصانه: قلب لا يحق في مده
 لسان العاقل في قلبه: قلب لا يحق ذاء لسانه
 من جرى في عينه املة عنى: ما افقر احد
 شيئا الا في قلته لسانه وصحارته وجهه

ايضا من كلامه عليه السلام

لا غنى كالعقل: ولا فقر كالجمل: ولا ميراث
 كالادب: ولا ظهيرة كالمثارة: لا رأى من لا

يُطَاعُ : الصَّبْرُ صَبْرَانِ صَبْرٌ عَلَى مَا تُكْرَهُ وَصَبْرٌ عَلَى
 مَا تُحِبُّ : الْعَفْوُ فِي الْعَرَبِيَّةِ وَطَنْ : وَالْفَقْرُ فِي الْوَلَدِ
 عَرَبِيَّةٌ : مَتَعَمَّكُوهُ ^{الْمَتَعَمَّكُ} مَتَعَمَّكُوهُ ^{الْمَتَعَمَّكُ} مَتَعَمَّكُوهُ ^{الْمَتَعَمَّكُ}
 هَذَا كَرِيمٌ ^{هَذَا كَرِيمٌ} هَذَا كَرِيمٌ ^{هَذَا كَرِيمٌ} هَذَا كَرِيمٌ ^{هَذَا كَرِيمٌ}
 وَجِبَتْ ^{وَجِبَتْ} وَجِبَتْ ^{وَجِبَتْ} وَجِبَتْ ^{وَجِبَتْ} وَجِبَتْ ^{وَجِبَتْ}
 نَسَمَ ^{نَسَمَ} نَسَمَ ^{نَسَمَ} نَسَمَ ^{نَسَمَ} نَسَمَ ^{نَسَمَ}
 عَائِلًا : عِنَايَةُ الْفَاضِلِ خَيْرٌ مِنْ شَاهِدِيْنِ عَائِلِيْنِ
 فَتَحَمَّ عَيْنُ أَفْقَرٍ مِنْ فَقِيرٍ سَخِيٍّ : الْقَنَاعَةُ مَا
 لَا يَنْقُذُ : الْمَالُ مَادَّةُ الشَّهْوَانِ : مَنْ حَذَرَكَ
 كَمَنْ بَغَرَكَ : فَقَدْ لَاحِظَهُ عَرَبِيَّةٌ : مَوْتُ الْحَاجَةِ
 أَهْوَنُ مِنْ طَلِبِهَا مِنْ غَيْرِ أَهْلِهَا : لَا تَسْجُ مِنْ عَطَاءِ
 الْقَلِيلِ فَإِنَّ أَحْمَدًا أَقْلَمُنُهُ : قَدْ دَخَلَ عَلَى قَدْرِ

هَمْدٌ

هَمْدٌ : وَصِدْقٌ عَلَى مَنْ دُرِيَ بِهِ : عَيْنُكَ مَسْتَوْرًا
 أَسْعَدَكَ جَدُّكَ : أَوْلى النَّاسِ الْعَفْوُ أَتَدْرِمُ عَلَى
 الْعَفْوَةِ : يَا بَنِي آيَاكَ وَمَصَادِقُ الْأَحْمَقِ فَإِنَّ يَدَ
 أَنْ يَنْفَعَكَ فَيَغْرُكَ : آيَاكَ وَمَصَادِقُ الْكُذَّابِ
 فَإِنَّهُ كَالسَّرَابِ يَقْدِرُ عَلَيْكَ الْبَعِيدُ وَيَبْعُدُ عَلَيْكَ
 الْعَرَبِيَّةُ : مَنْ طَلَبَ الْعَزْ مِنْ غَيْرِ سَخِيٍّ يَذَلُّ : وَمَنْ
 كَثُرَ ضَحْكُهُ ذَهَبَتْ هَيْبَتُهُ : كَفَاكَ أَدْبَابُ الْغِيَاكَ مَا
 تَكْرَهُهُ الْغِيَاكَ : لَا تَرْعَبْ فِيمَنْ رَهَدَ فِيكَ خَالِطُوا
 النَّاسَ مَخَالِطَةً أَنْ مَتَّعَ مَعَهَا بَكَا عَلَيْكَ وَإِنْ عَفَّتْمْ حَنُوا
 إِلَيْكُمْ : إِذَا وَصَلَتْ إِلَيْكُمْ أَطْرَافُ النِّعَمِ فَلَا تَسْقُطُوا أَفْضَالَهَا
 بِقِلَّةِ الشُّكْرِ : مَنْ ضَيَّعَ الْأَقْرَبَ أُتِيَ لَدَ الْأَبْعَدِ
 : إِنَّ مَا نَقَصَ مِنَ الدُّنْيَا وَادَّ فِي الْأُخْرَى خَيْرٌ مِمَّا نَقَصَ

في الآخرة وفاد في الدنيا فكم من مشغول بالآخرة
 خاسر : نذل الأمور الدنيوية حتى يكون الخسران في الآخرة
 : الفرصة تمر من الخراب : فاستهزأ وفرح الخسران
 : كن سعيًا ولا تكن مبدلًا : وكن مقدرًا ولا تكن
 مقترًا : من صفات العقائد أن لا يحدث بها
 يستلغ تكذيبه : سئل عن الذين قبل الطريق
 : وعن الجار قبل الدار : من أسرع في التبرار ذكره
 المقيل : أشروا العين تروى الموتى : البشاشة منها
 المؤدة : الأحبال قبر العيوب : إذا أقبلت الدنيا
 على أحد أعادته محاسن غيره : وإذا أدبر عنه
 سلبته محاسن نفسه : من ترك قول لا أدري
 أصيب مقاتله : من كان له من نفسه لائم كان
 واعظ
 عليه

عليه من الله حافظ : فوهم على يقين خير من اليقين
 في شك : اغفلوا الخير إذا سمعتموه عقل عاينه
 لا عقل رواية فإن رواية العلم كثير وعائنه
 قليل : لا تترك الناس شيئًا من مربيهم للاستصلاح
 دنيا فم إلا فتح الله عليهم ما هو آخر منه :
 عجب للجهل يستعمل الفقر الذي منه هرب
 يفوته الغنى الذي ياتاه طلبه فيعيش في الدنيا
 عيش الفقراء ويحاسب في الآخر فحساب لا غنى
 : تنزل المعونة على قدر المونة : ينزل الصبر
 على قدر المصيبة : عظم الخالق عندك يصغر
 الخلق في عينك : العجاجة تسيل الزاوي :
 الكحل رقيق مؤبد : ما اختلف دعوتان إلا كانت

دعاة دعاة

الْقَبْلُ فِي الْحَبْرِ سُلَّ الْأَسَدُ - يَأْتِي أَقْتَدَى صَدَقَ
 فِي الْكُرَى - وَمَنْ يُطَايِبُهُ أَبَهُ مَنَاطِمَ - وَكَذَلِكَ لَقَدْ عَمَّرَهُ
 الْقَابِ - وَجَنَانُ كَادَانُوا - قَرَّبَ جَدَّةَ نَارٍ حَرَّتْ
 بَلَدًا - وَسَهْمُ الرِّدَا يَا بِاللَّهْفَانِ مَوْجَعٌ - وَكَيْلُ كَانِ
 الشَّمْسُ مَلَتْ مَرَمَاهَا - وَلَيْسَ هَذَا لَكُنْ شَارِدًا مَرْمُوحًا
 إِذَا اللَّهُ لَمْ يَجْزِلْكَ عَمَّا تَخَافُهُ - فَلَا تَدْرِعْ مَنَافِعَ وَلَا
 السَّيْفُ قَاضِي - دَعْوَى الْأَهْلَاءِ عَلَى الرِّفَاءِ كَثِيرَةٌ -
 وَلَكِنَّ الْخَلَاءَ لَا يَعْرِفُونَ الْأَخْوَانَ - إِذَا الْكُرَى لَمْ يَدْنُ
 مِنَ التَّوَمِيرِ مَرْمُوحًا - فَكُلُّ رِدَا يَرْتَدُّ بِدَجِيمٍ -
 تَوْبُ الرِّفَاءِ يَصِفُ عَمَّا تَحْتَهُ - فَإِذَا الْحَقُّ قَبْلَ الْبَاءِ
 عَادَ - يَمْ تَعْلَلُ لَا أَهْلًا وَلَا وَكْنَ - وَلَا تَدِيمُ
 وَلَا كَاسْرُ وَلَا سَكْنٌ - وَمَنْ دَعَى عَمَّا فَرَسَ سَبْعَةً

دنام

وَنَامَ عَنْهَا تَوْنِي رَعِيهَا الْأَسَدُ - وَمَنْ هَابَ سَبَابَ
 لَمَّا يَنْتَلُهُ - وَتَوْنَالُ سَبَابَ السَّمَاءِ بِسَلَمٍ -
 وَتَأَلُّوَالِي سَتَعِظُ نَصِيحَتِكَ لَا تُخ - فَقُلْتُ لَمْ يَكُنْ
 أَكْرَى سَاعَةِ الْخَيْرِ - يَا غَافِلًا وَلَهُ فِي الدَّهْرِ مَوْظِلَةٌ -
 إِنْ كُنْتُ فِي سَيْدَةٍ قَالَتْ دَهْرٌ قِطَانٌ - إِنْ الْكُرَى إِذَا
 خَادَعَتْهُ أَخَذَهَا - عِنْدَ الصَّبَاحِ يَحْمَدُ الْقَوْمُ السَّرِيحَ
 - فَمَا نَبَأُكَ مِنْ دَكْرَى صَبِيحَتِي - الدَّهْرُ يَحْبُرُ
 الْمُهَنْدُ يُعْمَدُ - عَوْنَتِ الْأَسْبَابِ وَالْعَدَا وَالْعَمَدُ -
 وَأَيْدِي الْمَنَالِ دَامِيَاتُ الْأَطَاغِيرِ - الْوَالِي قَبْلَ شُجَاعِهِ
 الشُّبْعَانِ - وَكَمْ مِنْ مَا شَبَّ كَوَلًا بِحَبَابٍ - وَأَفْنَدُ مِنَ الْبُحْبُوحِ
 السَّقَمُ - إِذَا قَالَتْ حَذَارُ صَدَقُوا هَاهُنَا فَإِنَّ الْقَوْلَ مَا
 قَالَتْ حَذَارُ - تَفَضَّلْتَ النِّسَاءَ عَلَى الرِّجَالِ - كَأَنَّا حَطَّاءُ

مِنْ دَسَادُودِهِ إِذَا مَاءُ مُوسَى وَالْحَى الْعَصَا :
 فَقَدْ بَطَلَ السَّحَرُ وَالشَّارُ : الْمَدْحُ فِي حَقِّهِ قَدْ حُجَّ :
 إِذْ لَا يَحِيطُ بِكُنْهِهِ مَدْحٌ : فَإِنَّ النَّاسَ مِنْ عَوْدِهِ لَكُنَّا :
 وَإِنَّ الْحَرْبَ أَوْهَا كَلَامٌ : فَإِنَّ لَوَحْتَهَا أَضَافَةٌ :
 وَلَكِنْ أَنْتَ تَنْفَعُ فِي دِمَارٍ : مِنْ جَزَبِ الْحَرْبِ حَلَّتْ :
 بِهِ الدَّمَامَةُ : إِنْ التَّخْفِيفُ إِذَا لَمْ يَنْهَ مَا مَوْرَدٌ :
 وَكَرْمٌ مِمَّا هُنَّ وَفَاءٌ : كَلَامُ اللَّيْلِ يَحْيَى النُّهَارُ :
 إِذَا كَانَ الْطَّلَاعُ لِبَاعِ سَوْءٍ : فَلَا يَغْنِي عَنْكَ دَرِيْعٌ ذِي بَيْتٍ :
 مِمَّنْ يُنْجِي الْعَلِيلَ مِنَ الْبَلَاءِ : إِذَا كَانَ الْبَلَاءُ مِنَ الْبَلِيْبِ :
 الْخَيْرُ لَا يَأْتِيكَ مُجَلًّا : وَالشَّرُّ يُسْبِقُ سَيْلَهُ الْمَطَرُ :
 تَبَعَ النَّجْمُ لِلْكَفِّ الْأَرْدَلِ : إِذَا لَمْ يَصِلْ الْخَيْرُ :
 إِمْرًا أَصْلَحَهُ الشَّرُّ : نَشْفِي بِطَالٍ مَلِيْفِي الْخُرُونِ :

بِهِمْ وَتَبَعَدَ اللَّهُ أَقْوَامًا بِأَقْوَامٍ : وَتَلْتَفَتَ :
 حُلُجَاتٍ وَبَيْدَ نَطَانَةٍ : سَكُونٌ بَيَانٌ عِنْدَهَا :
 وَخِطَابٌ : وَقَدْ تَنْطِقُ الْأَشْيَاءُ وَهِيَ صَوَامِتٌ :
 وَمَا كُلُّ نَطْقٍ مَخْمُومٌ كَلَامٌ : فَمَا النَّاسُ بِالنَّاسِ الْبَيْنِ :
 عَمْدُهُمْ وَلَا الدُّرُ الْبَلَاءُ وَالْقِيَمَةُ أَعْمَدُ الْإِنِّ :
 عَابَرُ الْمَرْءِ عَنَّا وَنُفَيْدٌ : خَيْرٌ عَنْ أَسْرَارِهِ شَاءَ أَمْ لَا :
 وَلَيْسَ يَزِيدُ الْفَتَمَسَ نَوْدًا وَرِغَةً : إِطَالَةُ دُجُوبٍ :
 وَأَكْثَادُ مَارِجٍ : بَقِيَتْ بَقَاءُ النَّهْرِ بِأَهْمَقِ أَهْلِهِ :
 وَهَذَا دَعَاءٌ لِلْبَرِيَّةِ شَائِلٌ : أَحَدُ عَدَدٍ وَكَأَمْرَةٍ :
 وَأَحَدُ صَدِيقَاتِ الْفَرْدِ : فَلَمَّا انْقَلَبَ الزَّمَانُ :
 وَكَانَ أَعْرَفَ الْمَضَرَّةِ : وَرَأَى الْقَدِيرُ أَنْ يَنْتَظِرَ :
 جَاءَتْ حَاسِدُهُ بِالْمُشْفِيعِ : إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلْمَرْءِ عَجْدٌ :

صَاعِدٌ فَلَا جَهْدَ يُغْفِرُ لِحَدِّكَ عَيْنِي نَامَتْ
 عَيْنُكَ وَالْمَطْلُومُ مُنْتَبِهٌ يَدْعُو عَلَى عَيْنَيْهِ لِيَتَمَّ
 أَرَى نَفْسَ الرَّمْلِ وَسُيْرَ نَارٍ وَيُوشِكُ أَنْ يَكُونَ هَذَا
 صَرَاءً فَإِنْ لَمْ تَطْفِئْهَا عَقْلًا قَوْمٌ يَكُونُ وَمَوْفَا حَشْدُ
 ضَخَامٍ قَوْمًا قَاتِلُوا كَمَا قَاتَلُوا كَذَلِكَ حَسَنًا وَارْتِ
 قَاتِلُوا كَمَا قَاتَلُوا عَفَا رَيْتَا يَرُونَ دَمَ الْبَعُوضَةِ عَجِيزِ
 وَقَتْلَ بَيْتِي بِالْفَرَضَا وَكَمْ صَرَاتٍ فِي قُلُوبِ كِبَارِ
 يَقْدِرُ الْهَوَى أَنْ يَكُونَ لَهُمْ خَلْقُ نَفْسٍ لِحُزْنٍ رَجَالًا
 وَرَجَالًا لِقَصَصَةٍ وَتَرْبِيدٍ إِنْ كَانَ رَجُلًا لَيْتَ الْبَدَقِ
 مَوْلَا مُنِيْمَةٍ أَقْبَلَ لَيْتَ كُلُّهُمْ رَفَقَتْ وَكَانَ مَا كَانَا
 بِمَا لَسْتُ أَذْكُرُهُ نَفْسٌ خَلَا وَلَا تَسْتَلْ عَنْ الْخَيْرِ
 بِرَلْعَاتِ الشَّيْطَانِ هَذَا الشَّيْءُ وَلَا تَلَامُوا مَا جَرَّحَ اللِّسَانُ

من

مَنْ يَزِيغُ الشُّوْكَ لَمْ يَحْصُدْ بِهِ عَيْنًا إِنْ لَمْ يَهْدِهَا
 عَلَى مَقْدَارٍ مُهْدِيهَا إِنْ كُنْتَ تَطْمَعُ فِي عَيْسَاءِ
 خَالِدٍ فَيَهْمَاتُ قَتْرِبُ وَجَدِيدٍ بَادٍ فَيَهْمُ بِطُرُقِ
 الْقَوْمِ أَهْدَى مِنَ الْقَطَا وَلَوْ سَلَكْتَ سَبِيلَ الْهَدَايَةِ
 ضَلَلْتَ وَلَا تَزِنُ مِنْ كَلَامِ الْكِرَامِ يَصِيبُ الْعُذْرُ
 عِنْدَ كِرَامِ النَّاسِ يَقْبُولُ وَإِذَا اتَّهَمْتَ تَقْبِضُ نَافِيسَ
 فِيهِ الْقَهَادَةُ لِي بِأَيِّ كَامِلٍ وَلَمْ يَجْعَلِ الْكَرِيمُ
 وَمَا بِهِ يُجَالُ لَكِنْ سُوءَ حِفْظِ الطَّالِبِ وَلَا
 يَعْرِى الْقُلُوبُ مَنْ يَمُوتُ بِالدَّيْءِ وَلَا يَعْرِى الشَّجْعَانُ
 مَنْ هُوَ جَانِحٌ الْقَلْبُ يَبْذُرُكَ مَا لَا يَذْكُرُكَ الْبَقَرُ
 وَلَا يَسْتَوِي فِي الرَّاغِبِينَ الْأَصَابِجُ وَهَلْ بِي قَوْلُ
 الصُّنْعِ لَيْلٍ أَنْتَ الْخَاطِرُونَ عَنْ الْغِيَاةِ وَلَيْسَ

يَعْلَمُ فِي لَأَنهٗا رَشِيْقٌ إِذَا فَتَحَ الشَّهْرَ الْوَلِيْلَ
وَمَا أَفْضَلَ فِي رُؤْيَا سَمِيْعَةٍ إِذَا سَلِمَتْ فَكُلُّ النَّاسِ
قَدْ سَلِمُوا: عَفَا لَكُمْ مَا بَيْنَهُ عَنْ سِدِّ خَلْدٍ فَإِنْ
زَادَ شَيْئًا عَادَ ذَلِكَ الْغَفْرُ فَقُلْ: وَضَعُ النَّدَى فِي
مَوْضِعِ السَّيْفِ الْعُلَى مَضْرُوكُ مَوْضِعِ السَّيْفِ فِي
مَوْضِعِ النَّدَى: جَمِيعُ نَوَائِبِ الدُّنْيَا غُرُودٌ وَلَا
يَبْقَى لِمُسْرُورٍ سِرٌّ: فَقُلْ لِلشَّامِتِينَ بَيْنَنَا أَفِيْقُوا
فَإِنَّ نَوَائِبَ الدُّنْيَا تَدْرُودُ: وَلَكَيْفَ عَنْ شَمِّ الشَّمِّ
تَكْرَمًا أَتَعْرِيدُ مِنْ شَقِيحٍ حَيْثُ تَشْتَمُ: إِنْ الْفَقْرُ
مَنْ يَقُولُ مَا أَنَا ذَا لَيْسَ الْفَقْرُ مَنْ يَقُولُ كَأَنِّي
يَرَى النَّاسَ دَهْنًا فِي الْقَوَارِيرِ صَافِيًا وَلَمْ يَدْرِمَا
يَجْزِي قُلُوبَ أَسْرِمُوسِمٍ: حَدِيثٌ لَوْنُ الْمَيْتِ يَدْعَى

بِهَيْبَةٍ

بِبَعْضِهِ: لَا صَحْحَ حِينَ بَعْدَ مَمْدُ الْقَبْرِ: وَرَبَّاتُ
تَوَاجِلِ أَمْرِهِمْ: مِنْ لَتَاتِي وَكَانَ الْخَزْرُؤُ يُعْجَلُوا
: وَرَبَّ حَمَامَةٍ فِي الدَّرَجِ بَاتَتْ: بِأَفْجَانٍ وَحَرْنٍ
مُسْتَكْنٍ: عَلَى أَيْتَامٍ وَصَلَّيْهِ فَاتَتْ: بَعْدَ
النُّوحِ قَدْ بَعْدَ حَرْنٍ: أَقْسَمَهَا أَهْوَاؤُهَا أَلْقَمْنَا
وَتَرَوِي قِصَّةَ الْأَشْوَاكِ عَقْرٍ: عَلَى كَمِّ الْهَوَى فِينَا
أَقْسَمْنَا: فِينَا النُّوحُ وَالْعِبْرَاتُ مَبْقَى:
لَقَدْ وَضَعَ السَّبِيلُ لَنَا دَاوُدَ: وَلَكِنْ أَيْنَ مَنْ تَرَكَ
الْعَنَادَا: وَمَنْ تَرَى بِحُجْرٍ الدُّنْيَا دَقَّتْهُ: إِلَى عَدَدِ
حَشِيرٍ لَا يَفِيْقُ مِنَ الشُّكْرِ: إِنَّا بَقِيْنَا مِنْ تَرَا الْقَبْرِ بِهِ:
مِنْ أَكْثَرِ النَّاسِ إِحْسَانٌ وَإِحْمَالٌ: رَبِّ يَوْمَ بَكَيْتَ عَنْهُ
فَلَمَّا: مَرَّتْ فِي غَيْرِ بَكَيْتَ عَلَيْهِ: إِنَّا الْغَرِيبُ قَدْ

خوفي من البكل - كل كلب يابئ نباح - كليمه
 الزمان بما دنت به - حر مثلاً للمخاض المصدق
 فقال لها امل البصيرة والشفق - لك اويل لا ترى ولا
 تصدقي - عجوز تمت ان تكون فينته - وقد
 خلق الجنان ولحدود بالظهور - تدثر الى العطار
 ميرة اهلها - وهل يصلح العطار ما فسد الدهر
 لا تنسايوم ولا حلة - اشع الحزن على الرايع
 وعند جواب لو اردت لقلت - لو قلت لمرسى
 للصلح موضع - وعين الرضا عن سيب كليمه ولكن
 عين السخط شدي المساويا - فان كنت قد بلغت
 مفيغيانة - فبلغك الواشي عشر الكذب - ومن
 تكذ الدنيا على الحزان يرى - عدو له ما من صدقته

إذا

إذا كان الغراب دليل قوم - سيهتيم سبيلها
 لو ان صدق الامرين لفق - كاعفاهم تافه
 يتقدم - أيهما النفس اجمل جرماء - ان الذي خذير بقا
 وتعا - اذا الكلب لا يؤمنك عند سباحه - فذره الى
 يوم القيمة ينتج - فاشكر فضيلة صنع الله ان جعلت
 اليك لالك عند الناس حاجات - وكل بلا في
 رضاكم غيمة - وكل عذاب في حجتكم عذاب - وقال
 بعضهم من يخضب لحينه - يسود اعلاه وتأتي
 اصولها - وليس في الدنيا الشباب سبيل - اذا المرء افنى
 سيرة يلسانه - فسد الذم يستودع السر اضيق
 اذا ضاق صدق المرء عن سيرة نفسه - ولا م عليه
 اخوافوا حق - ان الغرابين تلقاهما محتاج - ولا ترى

للثام الفاس حشاك . نحن الذين انى الكتاب مجربا .
 بعفان ففينا وفيق لالسن . اذا شئت ان تلقى
 الحاسين كلها . ففي يدي من اموى جميع الحاسين
 ان البعد الذي كانت تعهدتم . بالامير كواها
 وايوم قد حملوا . فياها فصة في شهاب طوت
 لك يا ساد في القلوب غزل . فوادى طاعن اولين
 وحسنه فالحق والعراني . ومن غير لمان حيوه
 روجل بعضه والبعض يان . كتب اليك والعبوات
 تجرى على الخدين دشا بعد ريش . وكذا اجتمع كالمرا
 فصرنا الزمان نبات نعش . واني كيان قد ساقط
 ريشه . له حشرات كبا طار طائر . اذا صدق
 انجد افترى لم للفق . مكاره لا تحصى وان للثام

فلند

وللد واليا قوت حسن ورينه
 ولكنها في جسد حساء احسن
 لمن طلب الدنيا اذا انت لم تزد
 سرور محب او مسائده مجرم
 ويكاد من كرم الطباع وليد
 حب التام كيلة الميلا
 من كان فوق محل القميص تبند
 فليس يرعه شئ ولا يصع
 كيف الوصول الى سعاد وروها
 قلل الجبال ودونهم حنوت
 رجلاى عافية ومالي موكب
 والكف صغر والطريق حوت
 فان الفوس مغرر الحبا

ادنى الى شعوب من الانسان
 كرم منى من بعد الجسد الفواد
 لا تفريق بين طيات اوله
 فرب العويل على القار
 بالاقبال سواد اوله
 ان الحوادق قد تغيرت الحار
 ولا تفريق من الاخابية
 فان الفوس مغرر الحبا

وقد كنت على الكرم بغير زاد

مخالصات القلب لتسلم

وعمل الزاد أبيع كل شيء

إذا كان الوعود على الكرم

إذا دل الرقيق وانت بمن

بلاد من بقيت بلا رقيق

فكم من سالك لطريق

أناه ما يجازر في الطريق

حواسنا تقضي الحوائج ببيتنا

ومن سكوت وهوى يتكلم

هون الأمل نعيش في خاصه

إن هونته والأسيهون

لا يكون

لا يكون الأمر سهلا كله

إنما الأمر سهول وعيون

تطلب الراحة في الألفنا

خاب من يطلب شيئا لا يكون

إلا لا يحزن لها البلية

فللمن الطاف خفية

ولا أوغر شغل اليوم عوكيل

إلى غد إن يوم لا يحزن غدا

قوم إذا خادوا كانت أسنتهم

بقا الشهادا للسلطان بالزور

فهم الضعالبك إلا أن بأسهم

على السبابير والقلات والدور

إذا قلنا الكرم فقلنا

وإذا قلنا الكرم فقلنا

وإذا قلنا الكرم فقلنا

وإذا قلنا الكرم فقلنا

وإذا قلنا الكرم فقلنا

ما كان في ولا ملا لك ذلك
 لما ملكت دعتني مدينتي
 سلام مشون قد برأه التثون
 على جيرة الحي الذين تفرقوا
 واني امرو احييتكم مكارم
 سمعت بها والاذن كالتين يمشون
 يا قوم اذني لبعض الحي عاشقة
 والاذن تعشق قبل العين احيانا
 نضحت بالتمس باليت غوي
 طعنا ان لمحي كانت مرأ
 ومن ذا الذي يحوم من الناس سائلا
 وللناس قال بالظنون وقيل
 ذكر

وكنت اعلمك للشا شبان
 فما انا طاليت منك الامانا
 نرى التجمل الخفيف من رديه
 وفي ثوبه اسد هزيم
 اذا كنت لم تزع وابصرت حارسا
 نذرت على المنصير وفي من البند
 لولا المشقة ساد الناس كلهم
 الجود يفقر ولا قدام قتال
 لو كنت ابدى على قدره قدركم
 لكنت اهدى لك الدنيا وما فيها
 مفضل من الناس يستشفعون بي
 فما لي ليلى الغداة شعيع

قولي في ذلتي والكمير في ذلتي
 قولي في ذلتي والكمير في ذلتي
 قولي في ذلتي والكمير في ذلتي
 قولي في ذلتي والكمير في ذلتي

لقد جعلت أيدي الزمان مطبقين

على موكب مستغفل الناري الظفر

تداويت من ليلى إلى ليلى عن الهوى

كما يتداوى شاربيا شجر بالحديد

الاجتداء محمدي هجت من عجب

لقد نادى من مسالك وحيد على وحيد

الايام مات العواقر اغتصب

على شجق وانكين مثل بكاشيا

اسير بالقطاهل من بغير جناحه

تعلل الى من قد هويت اطلب

الا ليت عيني قد رأت ما رايت

لعل اسوسا عة من هوايا

كانت

فان بالي لو شئت اشفيت غمقي

وان شئت بعدا لله لغت باليا

خيل لي لو كنت الصبح وكنتما

سقيمين لم افضل كفعلكا سيا

فودعتها والنار تقدر في الحشا

وقد ريعها عندي امر من القبر

طوبى لمن انت في الدنيا فريسته

لقد نفا الله عنه الهمة والجزعا

بل ما قرئت كتابا بامتك يبلغني

الا تفرق ماء العين ودمعا

اذا كنت جلوا فاعذ بالقص في الهوى

فما المبتلى والسريرج سواء

وَكُنْتُ لَكِنَّ الشَّوْءَ إِذْ قَالَ مَرَّةً

لِيَهُمْ رَحْمَتٌ وَالَّذِي عَزَّازَ مَرْمِلَ

الْأَسْتِ لَيْتِي مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ شَتْمِي

فَقَالَتْ مَقُولًا قَالَ ذَا عَامٍ أَوَّلُ

فَقَالَتْ فَلَيْتَ الْعَامِ بَلَّ رَمَتْ كَذِبَةً

فَهَاءُ مَكَلَفِي لَا يَهْتِكُ مَا كُلُّ

وَكُنْتُ كَذَبًا جِ الْعَصَافِيرِ دَا شَبَا

وَعَيْنَاهُ مِنْ رَجْدٍ عَلَيْهِنَّ هَمْلُ

فَلَا تَنْظُرِي لِي إِلَى الْعَايِرِ وَتَنْظُرِي

إِلَى الْكُفِّ مَا ذَا بِالْعَصَافِيرِ يَفْعَلُ

مَنْ يَبْلُغُ حَمَامَاتٍ بَيْطَاءَ

مَمْتَعَاتٍ بِلَسَالٍ وَخَضِرَاءَ

سَلَام

سَلَامٌ مَلُوحِشَةً فِي خُجَّةٍ كَثِيرَتِ

جَنَاحُهَا الْقَيْتِ فِي جَنَحٍ ظَلَمَاءَ

قَيْدٌ وَبَحْنٌ وَبَحْنٌ وَأَعْظَمُهَا

رَحِمُ الْعِدَّةِ وَجَفَاءَ مِنْ إِهْتَابِي

الذَّهْرُ حُلْفَتِي عِشَلُ النِّسَاءِ وَكَمْ

شَقَقْتُ مِنْ قَبْلِي إِذَا الْكُفَّاءِ

فَذِي الْمَنَاصِبِ بِي مَا ضَرَّ وَاجِدَهَا

لَوْ كَانَ عَادُومَ الْقَابِ وَأَسْمَاءُ

وَبَدْرُ رِضَاءِ الْأَفْقِ شَرَفًا وَغَيْرَهَا

وَمَوْضِعَ رَحْلِي مِنْهُ أَسْوَدَ مَقْلَمِ

وَمُسْتَقَرِّ عَيْنٍ سِرِّي لِي الْجَبَّةِ

بِعَيْنَاءَ مِنْ لَيْلِي بِأَلْ تَقْيِيرِي

يقولون خير يا فانت امينها

وما انا ان خبرتهم يا عين

قد تنكر العين حواء القوم من رعد

وينكر القوم طعم الماء من سقيم

اقول للعين يا بشرا قد طلعت

شمس النهار وغابت عنها الكوار

تزد من قميم عرار حجار

فما بعد العشي من عرار

وان ادنى البرايا ان نواسيه

عند الشروق يملن اساك في الحزن

ان الكرام اما اسهلوا ذكورا

من كان يالفهم في المنزل الحزين

كن

كن عن امورك مغرنا وكل الامور الى القضا

والذي خير عاجل تنقذ ما قد مضى

وربما اتع الضيق وربما ضاق القضا

الله يفعل ما يشاء فلا تكن متعروضا

الله عودك الجليل فليس على ما قد مضى

يزيدك بهجته اذا ما زدت له ظنك

سطور او دعيت بطن الطروس

ام السحر المؤثر في النفوس

لقد علم احمى اليمانون انني

اذا قلت اما بعد ان خطيبها

شط المذاق بعد غدا تنقلا لامل

فلا خيال ولا رسم ولا طلل

ابن ٣٣ ص ١٢
نهاره في يوم كذا

الارحاء فما ندبى ندره

ام يسخر فياتي دونه لاجل
الله يعلم ما تركي زيادكم

الاخافه حشادي وحاسبي
ومن عادة الايام ان صروفها

اذا ساء منها جانب ستر جانب
ولا خير فيه مع الردى بمدله

كما ردها يوم ما بسوتيه عمرو
غبا القوم يحبون برايم

داري بعقلهم الضعيف قصورا
هدهوا قصورهم بدار بقائهم

وبنوا لهم القصر قصورا

امور

امور تفحك السفهاء منها

ويبكي في عوا قبه السيب
اذا طاعت حرصك كنت عبدا

لكل دنيته تدعى اليها
ارى الف بان لا يقوم بها دم

فكيف بان خلفه الف هادم
رب محي مكيه ليس فيه

امل يرحي لينفع وضر
النصر ليس يا جناد مجتهد

الكينه سعاداي وتوفيق
وعينك ان ابدت اليك معاشا

فصنها وقل يا عين للناس عين

سَلِّ الْأَيَّامَ مَا فَعَلْتَ بِكِسْرِي

وَقَصِيرَ وَالْقُصُورِ سَاكِنِيهَا

ذُمَّ الْمَنَادِلَ بَعْدَ مَزَلَةِ اللَّوِي

وَالْعَنَشَ بَعْدَ أُولَئِكَ الْأَيَّامِ

مَاتَ بِحَيَّةٍ مَاتَ شَرٌّ كَثِيرٌ

وَلَقَدْ كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا

هَذَا كِتَابٌ نَاقٍ وَأَقْرَبُهُ

يَسْبِي الْعَمَلُ بِكُشْفِهِ وَبَيَانِهِ

أَوْ لَا قَدْ انْجَادَ رَوْحِي فِيهِ

قَدْ تَجَنَّبْتُ الْقَمَرَاتِ مِنْ أَفْنَانِهِ

فَلَيْهِ دَرْؤُ مَوْلِي فَأَوْ الْكُورِي

يُقْرَأُ نَدَى فَعْدَا قَدِيدَ رَمَانِهِ

خِزَانَهُ

خِزَانَهُ رَبِّ الْعَالَمِينَ بِطُفْهِهِ

طَبَقَاتٍ عَيْنٍ فِي رَفِيعِ حِنَانِهِ

مَقِيمٍ بِأَرْضٍ لَا أَرَى مِنْ أَوْدَةٍ

وَحَوْلي مِنْ لَا أَوْدَةٍ كَثِيرٍ

كَمْ نَارٍ بِأَدْيَةٍ شَبَّتَ لِعَيْشٍ قَرِيرٍ

عَلَى بَقَاعٍ وَكَمْ نَوْرٍ بِإِلَاقَةٍ

وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ نَصْرَهُ عَبْدَهُ

كَانَتْ لَهُ أَعْدَاؤُهُ أَنْصَارًا

وَبِمَا شِئْتُ فِي هَوَاكَ أَهْتَرِي

وَأَخْتَارِي مَا كَانَ فِيهِ رِضَا

عَبْدُ رِقِّي مَارِقٌ يَوْمًا لِعَتَقِي

لَوْ تَخَلَّيْتُ عَنْهُ مَا خَلَاكَ

منقول من
أزمنة آخر عصر
عرب استعجم
عند رستم
في روضة كتاب
شعر

ما بين معترك الاحقاد والمهج

انا القليل بلا اثم ولا حرج

وجئت ابيك اسقام خفيت بها

عني تقوم بها عند الهوى محج

واترك ودها من غير بعض

وذاك لكثرة الشوك فيه

اذا سقط الكتاب على طعام

رفعت يدي ونفسي لشهيه

وتجنب الاسود ورود ماء

اذا كان الكلاب ولعن فيه

وعلى الرجيل عيشه وروايه

بش الكوفاء لذلك الميعاد

واذا

واذا الدنيا تغيرت عن حالها

ليس المقام عليك حقا واجبا

قدع الديار واسرع الخويلا

فبلك تدع العزير ذليلا

فلم اودهم الا خداعا

ولم اودهم الا نفاقا

كل العداوة قد ترجى اما طمعا

الاعداوة من عاداك من صيد

وما كان لي ذنب فاستوجب الجفا

وان كان لي ذنب فقد جئت تائبا

فانك شمس والملوك كواكب

اذا طلعت لم يبد منها كوكب

قَوْمٌ إِذَا عَاشُوا كَانُوا مَلَكَةً

هَذَا وَإِنْ قَاتَلُوا كَانُوا عَقَارِيًا

إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلْمَرْءِ عَيْنٌ يَحْكُمُهُ

فَلَا غُرْوَانٌ يَرْتَابُ وَالضُّعْفُ مَسْفُورٌ

لَا سَلَامَ لَاجِبُونَ لَا كِتَابَ لَا رِسَالَةَ

كُلُّ هَذَا يَأْخُذُ بِي مِنْ غَلَامَاتِ الْمَلَايَةِ

لَوْ عَلِمْنَا بِمِثْلِكَ لَنَشْرَبْنَا

مِنْهُ الْقَلْبُ أَوْ سَوَادُ الْعَيْنِ

أَرَى عَهْدَكُمْ كَأَلْوَدٍ لَيْسَ بِدَائِمٍ

وَلَا فَيْرٍ فِيمَنْ لَا يَدُورُ لَهُ عَهْدٌ

الْحَيْلُ وَالسَّلِيلُ وَالسَّيْلُ تَعْرِفُنِي

وَالطَّعْنُ وَالضَّرْبُ وَالْقِرَاطُ وَالْقَلَمُ

أَنَا

أَنَا ابْنُ جَلَاوِطٍ أَرَعَ الشَّيَا

مَتَى أَصْبَحَ الْعِجَامَةُ تَعْرِفُونِي

وَكَمْ بَيْتٍ دَخَلْتُ بِغَيْرِ إِذْنٍ ^{وَالْوَيْدُ}

وَكَمْ مَالٍ أَكَلْتُ بِغَيْرِ حِيلٍ

أَمَّا لَكَ فِي الصَّدِيقِ يُوسُفُ سَوْءٌ

كَثَلِكُ مَجْبُوسٍ عَلَى الظُّلَمِ وَالْأَفَاكِ

أَقَامَ جَمِيلُ الصَّبْرِ فِي السَّجْنِ بَرَهَةً

فَأَلَّ بِهِ الصَّبْرُ الْجَمِيلُ إِلَى الْمَلِكِ

خَلَّتِ الدِّيَارُ فَلَا كَرِيمَ يَرْجُو

مِنْهُ التَّوَالٍ وَلَا مَلِيحٌ يَعِشُ

إِنْ الْأَسْوَدُ أَسْوَدَ الْغَابِ هَهُنَا

يَوْمَ الْكَرِيمَةِ فِي مَسْلُوبِ السَّيْلِ

یروا الحبناء ان العجز حرم
 سمحتم استبداد مرضه رغبتا
 وبتلك خديعة الطبع اللئيم
 ادنى كل انسان يرى عيب غيره
 من مخرجهم ولم اعرف له سببا
 ونفى عن العيب الذي هو فيه
 ولا خير فيمن لا يرى عيب نفسه
 وينبذ له العيب الذي لا حية
 هذه اذا اضاءت هجوة
 وقد جلت قوما للتأطير
 لرضع عندي كذا السعد على ابوابها
 انقلوها اسلام ايمان
 هر که نه گویای تو خاموش به
 آنچه نه یاد تو فراموش به

فنا

قضا دست راست پنج انگشت داده
 چو خواهد کام دل از کس برآرد
 دو بر چشمش خندد بگرد و بر گوش
 یکی بر لب خندد گوید که خاموش
 خاک دازنده کند تربیت باد بهاد
 سنا باشد که دلش زهر نکرده بشیم
 سخن کان گذشت از میان دوتن
 پراکنده شد بر سر انجمن
 سخن هیچ منهای باد از دار
 که او را بود نیز هراز دار
 اگر جز تو داند که غم تو چیست
 بزان دای و دافش بساید کوشیت

بی‌مزد بود دوست هر خدمتی که کردم
 یار می‌باد کس را بخدوم و رعایت
 حکایت لبخیرین کلام فرهاد است
 شکنج طره لیلی مقام مجنون است
 دلبر اسایش را مصلحت وقت ندیده
 و دهنه از جانبها دل نگرانی داشت
 بر من چقا زنجبیل یاد و گونہ یار
 حاشا که رسم جور و طریق ستم ^{شد} ندا
 ای کجای خوش خرام کجا میروی با نیست
 غره مشکو که کرنگه عابد نماز کرد
 ناچار بشکند دهد ناموس جاو و ان
 در موضعی که در کف موسی بود عصا
 باغبانا

باغبانا زخراں بیخبرت می بینیم
 ۱۱ اذان روز که باد کلامنا ببرد
 ره زن دهر خفته است عشو این از او
 اگر امروز ببرد است که فردا ببرد
 پرد مقام تجرید دوستان مباش
 صابر غریب و بیگسری یار میثوثی
 عشو طای شایان است که صد ساله سخن
 دوست با دوست بیای چشتم زدن میگوید
 من بعد چه سود از تندی رخ نه کند دوست
 کنهان رمقی در تن مجبور نمائند
 یاد و رقیب به این همه الفت از چه شد
 شهر رقیب بر طرف تنای غوی یار کو

کاری که بعقل بر نیاید :

دیوانگی در او بیاید :

از استان پیرمغان سر چرا کشم :

دولت در این سر او کثافتش در این دواست :

یک قصه بیشتر نیست غم عشق وین عجب :

کز هر کسی که می شنوم نامگزار است :

ما ابروی فقر و قناعت نمی بریم :

با پادشاه بگوی که روزی مقدر است :

برای نعت دنیا که خاک بر سر آن :

منه ز منت هر سفله بار بر کردن :

بیک دود و دود و دود نعتش ز دست وین :

بماندت ابد الکه عمار بر کردن :

چون :

خیز تا بر کلاغان نقاش جهان افشان کنیم :

کاین همه نقش عجب در گوش پر کار داشت :

مختم دوست شدی کفتم این ز خلق نکوست :

بدوست خصم شدن تا بگو چه نام کنم :

ای دلنفسی با حق خادع ز در عالم باش :

نه شاد نشادی شوند غم زده از غم باش :

غم که بر عقل تدبیرش می بردن میکند :

می فروزش چاره در یک ابرو می کشد :

سناک پر دست و مار بر سر سناک :

خیره را بی بود قیاس رو در ناک :

افسوس که نامه جوان طی شد :

و آن فصل بهار و شادمانی طی شد :

۷۸
آن عمر که مایه سعادتها بود

من هیچ ندانم که کی آمد کشته

یاری که همیشه درونای ما بود

کارش همه جستن رضای ما بود

بیگانه چنان شد که نمیداند کس

کود در همه عالم آشنای ما بود

عجیب طبعه و غریب مآثره ایش

آنا اضطربت قتل و قاتل و شاکل

هر آنکه دعوی در داری کند بر ما

بگو براو که سعادت بپهلوانی نیست

کوشی که هیچ نشنیدی فریاد شاهان

خواهد کجا شنیدن داد دل کد را

دل

۷۹
دل بمن گفت که کل کوشش خواهد کرد

روز اول که من این ناله بکشن کردم

نوازی بلبلت ای کل کجا پسند افتد

که کوشی هوش و عرفان هرزه گواری

کیست آن یار که چون دوش پر یوار برفت

زان قرار دل دیوانه بیکبار برفت

صورت یوسف نادیده صفت می کردند

چون بدیدند زبان هم از کار برفت

در سر مر بود که هرگز ندیم دل بجای

بهرت کز سر من آن همه پندار برفت

معشوقه بسامان شد تا با چنین باشد

کفروش هم ایمان شد تا با چنین باشد

اب را بین که چون همی نالد :

هر دم از هشتین نا هوا را :

غرور از نیکوان باشد نه چندان :

جفا از دلبران باشد نه چندین :

گر خود همه بیدار کنند هیچ مگوید :

تغزیر دلازام به از دل شفاعت :

دل میرد این خط نکادین :

کوی خط یار دلستان است :

با این همه دشمنی که کردی :

باز ای که دوستی ها زانست :

زاده خسرو شکافت سینه خسرو :

مهرم دارا دید چلوی دارا :

چون

چون تک اهو نداری در نبرد :

ای زبان بسته در این صحرایم کرد :

هزار بار بگفتم که دید بکشایم :

بروی خوب لکن تو چشم می بندی :

مرحبا بروست حیدر که او مرید کشد :

و دند در خود هرگز این جوهر ندارد ^{الفقار} :

ای مرغ دل کسی چو تو داد نغان نالد :

دارا از کلی که کوشی باین داستان نالد :

کز انکشت سلیمان نباشد :

چه خاصیت دهد نقش نیکویی :

من آن تکین سلیمان هیچ نمانم :

که کاه کاه در او دست اهرمن باشد :

نوحون شیرین غنایان را میفکن :

غریبان را سکان باشند دشمن

چارپای بدوم عیسی مریم داشتن :

چوب دستی که موسی بن عمران داشتن

مروت نباشد بدی با کسی

کراونیکوی دیده باشی بشی

شهرمندی عباد ترا از جفای تو :

صدعز پیش ساخته دارم برای تو

گذشت کار من از چاره تا چه چاره کند :

خدای من که خداوند قوت بازو است

من آنچه شمر بلاغ است با تو میگویم :

نخواستی از سختم پند گیر و خواه ملال

ک

۳ نه از کار و شایسته دل از تو است و
بکین نامه روی تو را میگویم

که بشنم بزرگ با تو مرا خصمی نیست :

خشم ام که میان من و تیغ سپهر است

وصل ایلی که طلبی از من چون را پیشه کن :

عاقلان را بر سر کوی محبت نیست باز

کج ازاد که گنج قناعت ملکی است :

که بشنم شیرمیترا نشود سلطان

هر روز باد میرد از بوستان کلی :

مخرج میکند دل بیچاره بلبلی

بنان خشک قناعت کنیم و جامه دلق :

که بار منت خود به که بار منت خلق

سر تسلیم نهادم بحکم و رایت :

تلخ اندیشه کند ای جهان از رایت

در پناهش حصار شرع معصون :

و زبانش بنای دین محکم :

که برایشان کس سلام کند :

و عليك التوسم میگویند

آنکه آلاش این باغ از او بود کون :

نکذارید که از دور نگاه بکنند

مردمان محمد الله که پاکست :

و خرق عیوب با تم چه پاکست

داری که نهان بود پس پرده حریفان :

کردند عیان باد فونی در سیر بازاد

مژده دادند که بر ما کز خواهی کرد :

نیت خیر مگردان که مبارک شالی است

عاجزان

عاجزان از شمول محبتش :

آن قدر نامور شدند و دلیر

کز پی دفع ظلم مورچکان :

شیر را در گشتند در نخبیر

نسیم باد صباد و شمشاد کھی آورد :

که روز عتق غم رو بگوئی آورد

غیر تم گوید بگویم با حریفان را ز خویش :

بازی بینیم که در افاق دفتر میشود

دعوت بی شمع را هیچ نباشد فروغ :

مجلس چه دست را هیچ نباشد نظام

مرا هیچ بدادی و من هنوز برانم :

که از وجود تو موی بعالی فرو شتم

معروف شد حکایت آن در جهان و لی

بانو مجال نیست بگویم حکایت

شد لشکار ز کم ظرفی و بیفان داد

و کرده پیرمغان هر چه گفت بنهان

ما را بغواقی مؤخر هیچ نمائند است

این بی خریدها هم معذوری دار

هر سرشاخ در این باغ هوایی دارد

هر کولی نکود و مرغ نوازی دارد

باشوق برآمدیم ولیکن

با حسرت بی شمار رفتیم

کس نیاید بزیر سایه بومر

درها از جهان شود معذوم

های

های کو ممکن سایه شرف هرگز

در آن دیار که طوطی که از زغن باشد

سحر بلبل حکایت با صبا کرد

که عشق کل بیاریدی چها کرد

من از بیگانگان هرگز ننام

که با من هر چه کردان آشنا کرد

که از سلطان طمع کرد و خطا بود

و دراز دل بر و فاجعه جفا کرد

نکویم خدمت آوردیم و طاعت

که از تقصیر خدمت شرمساریم

جانان دل شکسته سعدی نگاه دار

دانی که آه سوزنکان را اثر بود

دریا بخواهی تویش موجی دارد :

خسبندارد که این کشتی با او^{نست}

برای خاطر بیکانده یار :

خطاکردی که کشتی اشنا^{نست}

مردم از نوسیدی و شادم که نوسیدان^{نست}

تلخی جان دادم امید واران ترا

خاله را زنده کند تربیت باد بهادر :

سنگ باشد که دلش زهر نکرد و بنسیم

فغان که در بخشها نان بان مقام کشید :

که هر که کرد کند از من انتقام کشید

خار شوائی و او بیدار مان کل :

لکن آن کل که از او بوی وفا می آید

ان یار

ان یار که طبع مهر با یاران ریخت :

از دیدن یاران ز غمی یاران ریخت

دیدنی اول چگوندم زد ز وفاء

و آخر بچه سان خون وفاداران ریخت

شایدم از رهائی مرغان هم نفس :

شاید یکی بیایم رساند عایما

توید کمان و مران نیست با تو راه سخن :

که تا در قیاس سازد سخن میانه ما

طی زمان کن ای فلک و عدل وصل یاددا :

پاره از میان ببر این شب انتظار را

یکجهان خواهم و چندان امان از روزگار :

کایجهان را بداند جهان سازم نشان

نه ز لیل شنوی اوازی :
 نه ز لب غنچه نهانی دازی
 نکئی گوش نه بینی تاچند
 کور و کر چند نشینی تاچند
 ای لاهل ادا دت بتو شاد
 بتو ناز که مریدی و مراد
 بو که از غیب نویدی برسد
 ز این چمن بوی امید یبرد
 روز و شب برد امید نشین
 طالب دولت جاوید نشین
 تا بنام تو زند فال فرج
 قرعه من قرع البای و حج

تا بکی

تا بکی بست هر نفس باشی
 بند هر کس و نا کس باشی
 محسن سعی تو در شیخ صد هزار فتوح
 بحد شیخ تو در کفر صد هزار فتور
 کیستی که اولش عدم و آخرش فناست
 در حق وی کان ثبات و بقا فطاست
 افزون کند بها چو تفلک بری بیار
 بیچاره من که باز گفتم عنان دوست
 دلی کا و را تو هم جانی و هم هوش
 از آن دل چون شود یادت فراموش
 عدو شود سبب خیر اگر خدا خواهد
 از تو غریب کی بود رسم غریب پروری

نه هر که دارد شمشیر حرب باید کرد :
نه هر که دارد بازه و زهر باید خورد :
تا چند ذی نیشم و تا چند دگر درد :
ای درد تو درمان من اینش تو تو شوم :
چرا پای کوبم چرا دست یازم :
مرا خواجه بیدست و پا چو پند :
بکوشه قفسش خو گرفته ام چندان :
که کرده ام شوق اشیا تم نیست :
هر یک که بود در کشف معضلات جهان :
چنانکه نغمه داود در آید بود :
نه از رفیق و فاون نه از حیات امید :
نه از سپهر بشارت نه از زمانه نوید :

احوال

۹۲
احوال در دمنده دل بی نهایت است :
هنگام دستگیری و وقت عنایت است :
کو هر چه تواند بدید ما گوید بدگوی :
انجا که نیوشند بصیر است و سمیع است :
ای وای بر احوال فقیری که در این عالم :
کارش همه با مصلحت و مصلحتهاست :
هر تادمویها فقط در دست ترا شوخی است :
مشکل توان نشستن اند چنین دیاری :
کار خود که بخدا باز کناری حافظ :
ای بیاعیش که با بخت خدا داد کنی :
کراین سئل را ره ببندد کسی :
خرابی پدید آید از وی شبی :

ره فتنه امروز محکم بگیر

که فردا نباشد تدارک پذیر

رنج ما را که توان برد بیک گوشه چشم

شرط انصاف نباشد که مژدا و انگش

افسوس که صاحب دل و دانا ز جهار رفت

نی غلط بلکه جهان دلدل و جان رفت

ز این واقعه صعب جهان دلدل و جان سوخت

زین غصه جانگاه دلدل تا برون رفت

مژده حاصل و دولت فزون و کار بکام

فلک مساعد و دل خرم و خدای نصیر

در باغ مژد کل بروید لکن

وز شوره ارکلی بروید عجب است

کز نغم

گذشته ساها از عصر شیرین

همان برجاست نام قصر شیرین

هر متاعی ز معدنی خیزد

شکر از مصر و سعدی از شیراز

خیمه سلطان کل بر سبزه و همراز دند

خیز تا انبار ویم از دست کل دادی کنیم

بیلان از بوی نوروزی بفریاد آمدند

کم نه ایم از بلبلی ما نیز فریادی کنیم

چو کاری برآید ببلطف و خوشی

چه حاجت بتندی و کورن کشی

خاشاکه که من از تیر بگردانم روی

کویدانم که از آن دست و گمان می آید

صاحب عقل و هوش را از تو زیان رسد که تو
پردۀ عقل میدری غارت هوش میکشی
آن مدعی که دست ندادی ببند کی
این یار در دامن تو افتاد نام شد
ای نای و در کار غلامان بزر خردند
سعدی ترا بطوع و ادا در غلام شد
دو چشم مست که خواب صبح بر خیزند
هزار فتنه بهر گوشه برانگیزند
کر مرغ بام نغمه زند از زبان مست
در بوم شام فوج کند آستان مست
در دهر هر که می نگریم دوستان تو
در شهر هر چه می شنوم داستان تو

بیاد

بیاد روزگار تو کوی کفایت
تضییع عمر نام و تعطیل روزگار
صد چشم کشوده ام که رویت بینم
ده گوش نهاده ام که نامت شنوم
چو شیر ذایت شیر دلیرا و بدل
چو شاخ الهو شاخ درخت ابدی
پیر میخانه اگر راه نماند بود
میگشان راهم حاجار و اموالند
هو که که شامانه شوی از وفای او
آن لحظه خویش من ز نفاقش نگاه دار
چو تیره شود مرد را روزگار
همه آن کند کش نیاید بکار

گویند که هر چیز هنگام بود خوش
 ای عشق چه چیزی که خوشی در دهانم
 نیکو شدن بنسبت مردم نه نیکو نیست
 بوجمل و بوجلب همه خویش میگردند
 ستاره بر سر مهر و زمانه مانگ صلح
 در بیخ کان مه بی مهر بر سر جنگست
 عرضه این است کز دیا من جهان
 کل نبوید خارجی بدینم
 با من دو زبان بیان مقواض
 یاک چشم بعیب خود چو سوزن
 خورشید که گشت سایه کستر
 از ذره مختصر چه خیزد
 کسوزا

کسی را که ایزد بود یا ورش
 همیشه در خشان بود آخرش
 یک قوم را ز تارک برداشتند تاج
 یک قوم را بجوهر بستند بر جبین
 آه که سر زدنوک خامه ام اقش
 باید از اینجا کز نمود شتابان
 اگر خسی بوارفت از کشتا کت باد
 بیکدمی دوسه ناچار بر زمین افتد
 زین پیش کزیده را اثری بود در دلش
 چندان کرستم که در او هم اثر نشد
 یکبار رخ نمودی دلفت و عقل و هوش
 این با بجان ببر که متاع در گمانند

شیر را سلسله در کردن و روید همه شب

فایغ البال با طراف دمن میگرد

هر بلای که آسمان آید : کرچه بدیگری قضا باشد

بر زمینها رسیده میگوید : خانه انوری کجا باشد

طفلان همه بد رحم و جوانان همه مغرور

دیوانه مادر که کند شاد بستی

زبان ندارد اگر یکدیگر نداده وفا

بجستجوی غریبی قدم بر جان

جنت ناکرده صلح میجویم

جرم ناکرده عذر میخواهم

اذا مدت اگر خبر داشتی

در رهگذرت کل و سمن کاشتمی

هر روز

هر وقت که درشته سخت کشته

از سوی دگر شود کشته

بنال بلبل اگر بامنت سر یاری است

که مادر عاشق زایم و کاهنا زان شب

هر که زاری ببیند نبود

دیدن روی بنی سود نبود

شمت با زامد نوروز مرا مهان

جز همان نیست اگر ششصد بار آید

پیام می بکشد درد و دوش یاد بهادر

که من بلامدم از غم تو نیز میزد

هرگز از بهر غم خوردن بود یار

یکی ز بهر غم خوردن نکه دار

کار چو از روی عقل باشد و دانش :
نور شود هم چو نور آهن و فولاد :
امروز یقین شد که تو محبوب خدایی
کز عالم غیب این همه دل با تو روان کرد
تا دل مرد خدا نامد بدرد :
هم قوی را خدا رسوا نکرد
رازی که خفیم و بر خلق نکفیم :
با دوست بگوئیم که او محرم راز است
مهر بانیهای لیلی کرد همچون را خراب :
ورنه آن بیچاره را سیر کز قناری نبود
من بهر او و خوشم امانه چنانی که یار :
باعث لطف دقیان از ازار **مرد**

مقدری

مقدری که بگل نکست و بگل بان داد :
هر که هر چه سزاید حکمتش آن داد :
دو کشتی مساوی سا سر داد و بجره
یکی رساند بساحل یکی بطوفان داد :
دو سالک متشابه سلوک را در عشق :
یکی ز وصل بشارت یکی ز هجران داد
عشق خوش است از سعادت بود از یار :
یار مساعد نه اندک است نه بسیار
جدایی کان کرده بودم و لکن :
نه چندان که یکسو غمی شنایی
ستم آن نیست که در بند کوفتیدی را :
ستم آن است که از قید خود ازاد کنی

زنجیرها کسم و عشق تو عاقبت =
 کرد انجمنان که عاجزم اکنون ز رشته
 مسلم است که کجشک نیست چون شهباز =
 و علاج ندارد پیر زوت کجشک
 کجشک باین که صحبت شاهینش از دست =
 بیچاره و دهلان تن خویشش بحول
 یارب باین وفایست چرا خوبان را =
 این چه رسم و چه شعار است پری ^{نرا} دیا
 که بماندیم زنده برد و زیم =
 جامه کلف فراق چاکشده
 در بمریم عذر ما بپذیر =
 ای شبا اردو که خاک شده

خندید

خندید کل و غنچه و باغ و چمن از است =
 از غنچه پرموده که شکفت دلهاست
 زینهار میا زار ز خود هیچ دلی را =
 کز هیچ دلی نیست که دلی بخدا نیست
 هر دل که پریشان شود از ناله بلبل =
 از طامش او نیز که با وی خبری هست
 جان پیوسته بحق را خطوا زد شمن نیست =
 هیچ حری چو دل خود بخدا بساق نیست
 طامش که چاک شد در عالم رندی چه باک =
 جامه در نیکو می نی میباید دید
 حافظ از معتقدان است کرامی دارش =
 ز آنکه بخشایشش روح مکرر باوست

آنکه نکوشد کوه چله جهان بکشد :
 کوه داین نکته بفرومانظری بجز از این
 مرا هیچ بدادی و من هنوز برانم :
 که از وجود تو موی عالمی نفروشم
 دوست کو یار شو و هر دو جهان دشمن باش
 بخت کو یار شو و روی زمین لشکر گیر
 بکوی میکرده هر سالگی که ده دانت :
 در دوزدن اندیشه تبه دانت
 اگر چه دوست بچیزی نمی خورد ما را :
 بعالمی نفروشم موی از سر دوست
 آنکه بر کشت و جفا کرد و هیچ نفروخت :
 همه عالمش از من نتواند خرید

نو

نو سفر کردی و خوابان همه کیو کنند :
 در فراق تو بی سلسله هابر هم زد :
 ترا چه غم که یکی از غمت بجان آمد :
 که دوستان تو چندانکه میکشی هستند
 دل به پیغام وفا هر کس که میارد زیار :
 میدهم تسکین و می دانم که حرف یار نیست
 کلشن کویش بخت خرواست آقا دروغ :
 که هجوم ز غم یار بلبل داین کلزار نیست
 زان ترا م عقل شد دیوانه حاصل مرا :
 بعد از این دیوانه خوان بینی اگر عاقل مرا
 ای قصر دلفروز که منزل که اشقی :
 یارب مکناد افت ایام خرابی

زبردستان را کند چون بر زبردستان دلیر
 مشکل از چنگال کجش کی عقیبا بید برون
 فریاد مردمان همه از دست دشمن است
 فریاد سعدی از دل نامهربان دوست
 از من اکنون طمع صبر و دل هوش ندارد
 کان تحمل که تو دیدی همه بر باد آمد
 ای غائب از نظر بخدا می سپارمت
 جانم سوختی و بدل دوست دارم
 پیر کوندار دستان از پیر
 تو بیکانه داشت خواهش پیر
 هر چه بر صفحه اندیشه کشد کمال خیال
 شکل مطبوع ترا همی از آن ساخته اند

۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

سلطان

سلطان که خشم کرد بر بندگان حضرت
 هکمش رسد و لکن مدی بود جفا
 الا تا تنگ روی بودی نیکو
 که آن جسمت و جانم شو نیکو
 هنوز از درد صلح داری چه بیم
 در عذر خواهی نبندد کریم
 سنک را سخت کفتی همه عمر
 چون بدیدم از سنک سخت ترقی
 کره سر مایه زیان میکند
 سود بود دیدن آن شقی
 اگر بصید روی از تو وحش نکریزد
 که در کند تو راحت بود گرفتاری

شوق دیار لیلیم جانب نخد می کشد :

دل بجان که می کنم سازده هجارت

ایکه شمشیر جفا بر سر ما افتد :

دشمن از دوست ندانند و دشمنان

بس است بخت قاطع کمال و فضل ترا :

هین کتاب که هر حرف است در تمایز

در دزد چو الهیم و در بزم چو موم :

بر دوست مبارکیم و بر دشمن شوم

عرصة ناد لکشا و بقعة نادل پسند :

قوسه ناسو مند و شربت ناسازگار

مرد در وی حاکم و افات در وی پادشاه :

ظلم در وی قهرمان و فتنه در وی

بیشکار

بر من جفا ز بخت بد آمد و گویند یاد

خاکشاکه رسم جو در و طریق ستم ندانست

چو صد شکر ده رنگور غبار آورد

جان فدایش اگر آرد خبر بهر آرد

چون کس با صاف دل بکلی صدم

زان صدم دل را سیاه می دارد

طاعت ناقص موجب عجز آن شود

راضیم کرد عدلت عصیان شود

می آید پادشاه جو برین عجبی است

سید از پادشاه درین کوه دارد

درین جفا ز بخت بد آمد و گویند یاد
خاکشاکه رسم جو در و طریق ستم ندانست
چو صد شکر ده رنگور غبار آورد
جان فدایش اگر آرد خبر بهر آرد
چون کس با صاف دل بکلی صدم
زان صدم دل را سیاه می دارد
طاعت ناقص موجب عجز آن شود
راضیم کرد عدلت عصیان شود
می آید پادشاه جو برین عجبی است
سید از پادشاه درین کوه دارد

کسی که در جفا ز بخت بد آمد و گویند یاد
خاکشاکه رسم جو در و طریق ستم ندانست
چو صد شکر ده رنگور غبار آورد
جان فدایش اگر آرد خبر بهر آرد
چون کس با صاف دل بکلی صدم
زان صدم دل را سیاه می دارد
طاعت ناقص موجب عجز آن شود
راضیم کرد عدلت عصیان شود
می آید پادشاه جو برین عجبی است
سید از پادشاه درین کوه دارد

بسیار لها سرفاکی مارو
 لاین آب چشمه آید و با و صبارو
 این پیچیده هست ایام آدمی
 سرفاکی دیگران بکتر چو اره
 ایدوست بر خازنه دشمن چو کزانی
 ش دی یکن که رویه این با و اید
 جان پیوسته حق را نظر اید
 هیچ خوری چو دل خود بخدای
 بدید اموال خدا با و بی
 او نمیدیش از در خدا کرد

در این عالم کینه انچه می یازد
 در این عالم کینه انچه می یازد

بسیار عجب قاطع کمال فضا
 این کتاب که در حرف اوست در زمین
 و استدم خیر خاتم

